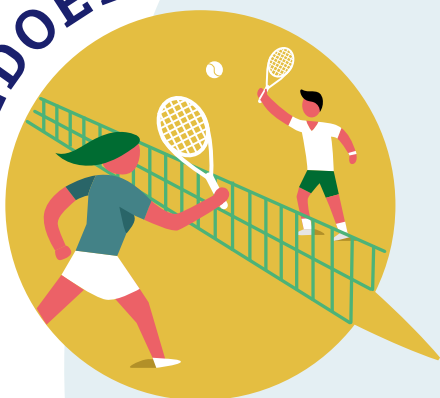

Minimabeleid 2021-2024

Volwaardig deelnemen

MEEDOEN

ONTWIKKELEN

RUIMTE & GRIP

MET ELKAAR

Samenvatting

Volwaardig deelnemen

Deze nota heeft ten doel om de minima in Noordwijk te ondersteunen en daarmee armoede te verminderen. Het streven is dat iedereen volwaardig kan meedoen in de samenleving. Door te werken of, als werk (nog) niet haalbaar is, door een zinvolle bijdrage te leveren aan de gemeenschap.

Evalueren en herijken

We hebben het voorgaande minimabeleid geëvalueerd en onderzoek uitgevoerd naar de huidige staat van armoede in Noordwijk. Samen met inzichten uit de wetenschap over de bestrijding van armoede komen we tot een sterkere aanpak.

Speerpunten

Deze aanpak bestaat uit een investering in onze inwoners op verschillende vlakken. We stellen hen in staat om mee te doen aan de samenleving. We bieden hen mogelijkheden voor hun ontwikkeling en helpen hen weer grip te krijgen. Dit alles doen we met de minima zelf en met betrokken organisaties en inwoners.

Actielijnen

Per speerpunt starten we projecten of zetten we acties uit het eerdere beleid voort. De onderstaande tabel toont de in totaal 18 acties.

Doelmatig en laagdrempelig

Met deze acties en aanpassingen wordt het eenvoudiger om ondersteuning aan te vragen. Inwoners worden persoonlijk en actief benaderd. Daarbij richten wij ons op alle doelgroepen, maar hebben bijzondere aandacht voor kinderen. De geboden ondersteuning blijft sober, maar wordt beter benut door de mensen die het nodig hebben.

De infographic hiernaast geeft een overzicht van de belangrijkste vormen van ondersteuning.

Meedoen	Ontwikkelen	Ruimte en grip	Met elkaar
1 Verjaarscadeau 2 Breed kindpakket 3 Computerregeling voor volwassenen 4 Vereenvoudigen regeling 5 Communicatie verbeteren 6 Pilot werkbonus	7 Bemiddeling naar werk of een zinvolle maatschappelijke bijdrage 8 Verminderen stigma mensen met een psychische beperking 9 Van werk naar werk 10 Laaggeletterdheid verminderen	11 Persoonlijke benadering 12 Stress-sensitieve hulpverlening 13 Stabilisatie-trajecten 14 Toets op doen-vermogen	15 Klankbordgroep en ervaringsdeskundigen 16 Vrijwilligers versterken 17 Met maatschappelijke partners 18 Brede aanpak

Hulp bij weinig geld

Voorwoord

In elke samenleving bestaan inkomensverschillen. Waar in de geschiedenis geprobeerd is om deze verschillen volledig op te heffen, is dit (vooralsnog) teleurstellend afgelopen. Dit verbaast mij persoonlijk niet. Mensen verschillen, capaciteiten lopen uiteen, startposities zijn anders. Verschillen, ook in economische zin, horen bij het leven.

De vraag is echter: hoe groot laat de samenleving die verschillen worden? In Nederland hebben we een minimum inkomen afgesproken en is een stelsel van sociale voorzieningen om te voorkomen dat mensen door een ondergrens heengaan. In aanvulling daarop voert de gemeente minimabeleid.

Het doel van ons minimabeleid is mensen de mogelijkheid bieden om volwaardig deel te nemen aan de samenleving. Dit betekent kunnen deelnemen aan sport, cultuur en welzijnsactiviteiten. Maar ook in staat zijn jezelf te ontwikkelen. Hiervoor kan het noodzakelijk zijn om eerst weer grip op je eigen situatie te krijgen en de ruimte te voelen voor deelname en ontwikkeling. Het is niet meer dan logisch dat je over deze ondersteuning mag meepraten.

Werken is ook deelnemen. Bovendien is het de effectiefste manier om blijvend een hoger inkomen te verkrijgen. We erkennen echter dat dit voor sommige mensen niet haalbaar is. Of niet op korte termijn. Voor hen is het doel dat zij zich deel voelen van de samenleving, zich ontwikkelen en een maatschappelijke bijdrage leveren. Ieder naar zijn of haar vermogen.

Ik dank iedereen die met ons heeft meegedacht.
Uw betrokkenheid bij uw medemens inspireert!

Namens het college van burgemeester en wethouders,

Dennis Salman

Wethouder Sociaal Domein

Inhoud

1	Inleiding	6
2	Het houdt niet over	7
3	Wat is er bereikt?	10
4	Naar een sterkere aanpak	12
5	Meedoen	15
6	Ontwikkelen	17
7	Ruimte en grip	18
8	Met elkaar	19
9	Corona	20
10	Financiën	22
11	Planning, monitoring en evaluatie	23
Bijlagen		24
Noten		42

1 Inleiding

De aanleiding voor deze beleidsnota is tweeledig. De nota ‘Minima doen mee (2016-2019)’ is aan evaluatie en vernieuwing toe. De fusie van de voormalige gemeenten Noordwijk en Noordwijkerhout per 1 januari 2019 is bovendien reden om het beleid te herijken.¹

Uitgangspunten

In het coalitieakkoord is een aantal uitgangspunten benoemd voor het minimabeleid.² Deze zijn:

- Goed zicht houden op armoede in onze dorpen;
- Gericht op alle doelgroepen, maar met bijzondere aandacht voor gezinnen met kinderen;
- Hulp moet laagdrempelig beschikbaar zijn;
- Sober, maar doelmatig. Voor hen die hulp het hardst nodig hebben.

Visie

Bij het invullen van deze uitgangspunten laten wij ons leiden door onze gezamenlijke visie op de toekomst van onze gemeente. In de concept Omgevingsvisie “Samen maken we de toekomst van Noordwijk”³ is opgenomen dat we “een betrokken gemeenschap” willen zijn. “... waar we prettig samenleven en gelukkig oud worden.” Deze gemeenschap geven we vorm door aandacht te hebben voor gezondheid, verbinding tussen mensen, een goede levensstandaard, veiligheid en ruimte voor ieders deelname. “Uitgangspunt voor de gemeente Noordwijk is dat iedereen mee doet. We zorgen voor elkaar. We houden rekening met elkaar. En lukt het allemaal niet: dan vragen we hulp van professionals.”

Minima

Met dit beleid richten we ons specifiek op de deelname aan de samenleving van onze inwoners die over beperkte financiële middelen beschikken. Deze groep is lastig onder één noemer te vangen. Traditioneel wordt gesproken over armoede, maar deze term kan ook stigmatiserend aanvoelen. De media spreken vaak over de minima. Deze term verwijst naar de lagere inkomensgroepen.

Positie

Armoede kan niet geïsoleerd worden aanpak. Zoals u verderop zult merken liggen er sterke relaties met andere beleidsvelden.⁴ Het maatschappelijk programma – waar dit jaar aan gewerkt wordt – zal deze verbindingen verder inzichtelijk maken.

Leeswijzer

Dit verhaal is als volgt opgebouwd. Gestart wordt met een omschrijving van de problematiek. Wat betekent het om te moeten rondkomen met weinig inkomen? Welke achtergronden en oorzaken zijn daarvoor? Is er veel armoede in Noordwijk? Vervolgens wordt het voorgaande beleid tegen het licht gehouden. Welke resultaten zijn behaald en welke aspecten verdienen voortzetting? Op basis van deze twee hoofdstukken komen we vervolgens tot een aanpak. Deze strategie werken we uit in vier speerpunten: Mee doen, Ontwikkelen, Ruimte en grip en Met elkaar. Daarna staan we stil bij de invloed van corona. De titels van de hoofdstukken Financiën en Monitoring en evaluatie spreken voor zich.

Ter bevordering van de leesbaarheid van deze nota maken wij gebruik van een bondige stijl. Een verdere toelichting vindt u in de noten en de bijlagen.

2 Het houdt niet over

Wat betekent het om over beperkte financiële middelen te kunnen beschikken? In dit hoofdstuk vindt u een verkenning op hoofdlijnen.

A – WAT IS ARMOEDE?

Er is een indrukwekkende hoeveelheid wetenschappelijk onderzoek naar armoede in Nederland. Het Sociaal Cultureel Planbureau⁵, het Centraal Bureau voor de Statistiek⁶, het Centraal Planbureau⁷ en het NIBUD⁸ publiceren met regelmaat onderzoeken op dit thema. De analyse van al deze rapporten gaat de scope van deze nota ver te boven. Wij baseren ons voornamelijk op het dossier 'Wat werkt bij de aanpak van armoede en schulden' van Movisie.⁹ In dit dossier zijn de belangrijkste onderzoeksresultaten samengebracht en voorzien van een kernachtige analyse.

Definitie

Armoede is te weinig geld hebben voor de minimaal noodzakelijke goederen en voorzieningen. Of zoals het Sociaal Cultureel planbureau het definieert: *"Mensen zijn arm wanneer ze gedurende langere tijd niet de middelen hebben voor de goederen en voorzieningen die in hun samenleving als minimaal noodzakelijk gelden."*¹⁰

Tijd- en plaatsgebonden

Armoede is relatief in tijd en plaats. Vandaag de dag kennen we minder armoede dan ooit. Goede gezondheidszorg, veiligheid en welvaart waren in het verleden niet zo vanzelfsprekend als tegenwoordig. Toch kennen we op dit moment ook armoede. Ook in Nederland. Ons begrip van wat minimaal noodzakelijk is, verandert met de tijd en de plek waar je woont. Zo was centrale verwarming in de jaren 60 nog luxe. Nu is het minimaal noodzakelijk.

Armoede en schulden

Armoede als gevolg van tekortschietend inkomen kan gepaard gaan met schulden en consumptieproblemen. Als mensen korte tijd zonder inkomen zitten, kunnen zij soms terugvallen op hun spaargeld. Zodra dat opraakt, moeten ze alle uitgaven van het maandinkomen bekostigen. Dan kan het gebeuren dat mensen op posten moeten bezuinigen of – als dat niet lukt – schulden aangaan.

Niet vanzelfsprekend

Bij financiële krapte schieten zaken die geen basisbehoeften zijn er het eerste bij in. Zaken als mensen uitnodigen om te komen eten, het voldoende verwarmen van het huis of jaarlijks op vakantie gaan. Deze uitgaven zijn dan niet meer vanzelfsprekend. Mensen kunnen geen onverwachte grote uitgaven doen – zoals bijvoorbeeld een wasmachine – zonder daarvoor schulden te moeten maken. Geen vakantie en regelmatig nieuwe kleding of versleten meubels niet meer kunnen vervangen, zijn tekenen van (naderende) armoede. Deze situatie staat in de onderzoeksliteratuur bekend als "niet-veel-maar-toereikend". Dat wil zeggen dat in de basisbehoeften kan worden voorzien, maar niet meer dan dat.

Een ongeluk komt zelden alleen

Veel mensen die in armoede leven of schulden hebben, hebben behalve met een financieel probleem vaak ook te maken met andere problemen, die elkaar wederzijds beïnvloeden. Zo kan een slechte gezondheid er bijvoorbeeld voor zorgen dat het moeilijk is om werk te behouden. De geldnood die daar het gevolg van is, kan stress opleveren, wat weer een negatieve invloed heeft op de gezondheid.

Langdurig

Armoede is vaak langdurig. Dat betekent dat individuen of huishoudens die ermee te maken krijgen daar veelal meerdere jaren achter elkaar de consequenties van ondervinden. Zelfs wanneer de economie weer aantrekt, is het voor de meeste mensen die in armoede leven moeilijk om op korte termijn uit die situatie te komen. Het overgrote deel van mensen die in armoede leven bevindt zich minstens drie achtereenvolgende jaren onder het niet-veel-maar-toereikend criterium.

Armoedeval

Een deel van de oorzaak van de langdurigheid van armoede is het optreden van de zogenaamde 'armoedeval'. De armoedeval houdt in dat het inkomen uit werk niet altijd meer is dan het inkomen dat kan worden verkregen uit de uitkering, toeslagen, kwijtscheldingen en het gebruik van diverse regelingen. Hoewel de armoedeval een reëel probleem is – zie ook de bevindingen uit de Armoedemonitor in hoofdstuk 3 – kunnen er ook kanttekeningen bij geplaatst worden. Meer inkomen is niet de enige motivatie voor mensen om te gaan werken.

B – DE OORZAKEN

Te laag inkomen

De voornaamste oorzaak van armoede is het hebben van een te laag inkomen. Dit in combinatie met het hebben van te hoge lasten. Te hoge (vaste) lasten in verhouding tot inkomen leiden vaak tot schulden.

Schulden

Regelmatig wordt dit veroorzaakt door overlevings-schulden. Dit zijn schulden die worden gemaakt om in noodzakelijke levensbehoeften te voorzien, bijvoorbeeld om de huur en energierekening te betalen. Mensen komen het meest in de problemen bij levensveranderende gebeurtenissen, zoals een scheiding of het verlies van werk.

Onvermogen

De samenleving is complexer geworden. Mensen die laaggeletterd zijn, een verstandelijke beperking hebben of laag zijn opgeleid, snappen soms niet zelfstandig

wat van hen gevraagd wordt. Er is dan sprake van onvoldoende vaardigheden om de eigen administratie goed bij te houden. Schaamte over de opbouw van schulden kan leiden tot uitstelgedrag en het te lang wachten met het vragen van hulp.

C – GEVOLGEN

Stress

Geldzorgen leiden tot stress.¹¹ Langdurige stress heeft allerlei negatieve gevolgen. Zo kan stress leiden tot lichamelijke aandoeningen, depressie en andere psychische stoornissen en daarmee de verwachte levensduur verkorten. Naast de individuele effecten werkt stress ook door in de directe omgeving. De sociale verbanden worden onder druk gezet doordat huiselijke spanningen, opvoedingsproblemen en relatiebreuken relatief vaker voorkomen. Kinderen kunnen slechter gaan presteren op school en schaamte ervaren voor hun thuissituatie.¹²

Beperkte deelname aan de samenleving

Armoede zorgt ervoor dat mensen minder kunnen meedoen in de samenleving. Door de beperkte middelen moeten scherpere keuzes worden gemaakt waarbij deelname aan sociale activiteiten (bijv. verenigingen, reisjes, verjaardagen) sneller moeten worden overgeslagen. De beperkte deelname kan sociaal isolement en eenzaamheid versterken.

Neerwaartse spiraal

Wie eenmaal in armoede leeft kan in een neerwaartse spiraal belanden. Armoede is tegelijk een gevolg als een oorzaak van langdurige werkloosheid of arbeidsongeschiktheid.

D – AANPAK OP VERSCHILLENDE NIVEAUS

Armoedebestrijding is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de Rijksoverheid en gemeenten.

Rijksoverheid

De Rijksoverheid doet dit onder meer door uitkeringsbedragen vast te stellen en het inkomen aan te vullen via de zorg- en huurtoeslag. Daarnaast heeft het Rijk bijzondere aandacht voor kinderarmoede. De Rijksoverheid wil dat ieder kind, ook in een gezin met een laag inkomen, maatschappelijk kan meedoen. Het aantal gezinnen met kinderen met een laag inkomen moet omlaag.

Met verschillende maatregelen probeert het kabinet armoede binnen gezinnen terug te dringen. Zo zijn in

2019 de algemene heffingskorting en de arbeidskorting omhoog gegaan en de belastingtarieven omlaag. Verder is de zorgtoeslag voor paren, de kinderbijslag en de kinderopvangtoeslag verhoogd. Het besteedbaar inkomen van ouders met een laag inkomen gaat zo omhoog. Daarnaast wil de overheid schulden terugdringen en mensen begeleiden van bijstand naar werk. Ook onderzoekt de overheid of het systeem van toeslagen makkelijker kan worden gemaakt.¹³ Vanaf 2017 is er elk jaar €100 miljoen beschikbaar. Hiervan gaat €85 miljoen naar de gemeenten.

Gemeenten

Veel van de uitvoering van deze maatregelen valt onder de verantwoordelijkheid van de gemeenten. In de Bollenstreek hebben de gemeenten een groot deel van deze taken ondergebracht bij de Intergemeentelijke Sociale Dienst Bollenstreek (verder ISD). De ISD voert o.a. de volgende maatregelen uit:¹⁴

- Bijzondere bijstand;
 - Collectieve aanvullende zorgverzekering;
 - Individuele studietoeslag;
 - Noodfonds voorkoming huisuitzetting;
 - Individuele inkomenstoeslag;
 - Sociaal medische indicatie voor kinderopvang.
- Naast deze vormen van ondersteuning biedt de ISD ook diverse vormen van schulddienstverlening.¹⁵

Deze zijn:

- Uitvoeren schuldregelingen;
- Budgetinformatiepunt voor vragen over geldzaken;
- Vroeg Eropaf;
- Budgetbeheer;
- Startpunt geldzaken;
- Zelfstandig ondernemer en schulden.

Schulddienstverlening is een wettelijke taak van gemeenten op grond van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. In het beleidsplan '[Op weg naar financiële zelfredzaamheid](#)' is omschreven op welke wijze hier invulling aan wordt gegeven. Vanwege de samenhang met het minimabeleid is in bijlage 2 een korte toelichting op dit beleid opgenomen. Omdat het beleid ten aanzien van de schulddienstverlening apart zal worden geëvalueerd, zal in deze nota nog niet op dit onderwerp worden ingegaan.

De gemeente Noordwijk voert daarnaast zelf de Doe Mee Regeling¹⁶, het lokaal noodfonds¹⁷ en de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen¹⁸ uit. In opdracht van de gemeente voert Sportservice Zuid-Holland het Sport en cultuurfonds uit voor zowel jeugd als volwassenen. In bijlage 3 is voor uw gemak een overzicht opgenomen van de vormen van ondersteuning met een korte toelichting.

E – ARMOEDE IN NOORDWIJK

Hoe groot is het probleem in Noordwijk? Om dit in beeld te krijgen heeft onderzoeksbureau kwiz een armoedemonitor uitgevoerd. Het gehele rapport vindt u als bijlage 5 bij deze nota. In bijlage 1 zijn enkele kerndegegevens inzichtelijk gemaakt.

De hoofdlijn is dat Noordwijk **925 huishoudens** kent die een inkomen hebben tot 120% van het wettelijk sociaal minimum. In deze huishoudens groeien **431 kinderen** op. Een deel van de minimahuishoudens heeft ook andere ondersteuningsvragen: **28%** heeft een of meerdere Wmo-voorzieningen, **10%** is in beeld bij de schulddienstverlening en **6%** van de minimagezinnen heeft één of meerdere kinderen met een voorziening vanuit Jeugdwet.¹⁹ In Noordwijkerhout (**5%**) is het aandeel minima hoger dan in Noordwijk (**4%**) en De Zilk (**3%**).

3 Wat is er bereikt?

Nu we meer zicht hebben op de omvang en kenmerken van de problematiek, dringt de vraag zich op hoe deze in het recente verleden is aangepakt. En hoe succesvol is dat geweest?

A – MINIMABELEID

Per 1 januari 2015 is de Participatiewet in werking getreden. Deze nieuwe wet betekende een flinke wijziging in de organisatie en uitvoering op het vlak van bijstand en werk. Eén van de wijzigingen was het vervallen van regelingen waarmee bepaalde groepen extra konden worden ondersteund in hun inkomen.²⁰

Deze wijzigingen waren de aanleiding om het beleid “Minima doen mee (2016-2019)” op te stellen.²¹ Het doel van dit beleid: minima zoveel mogelijk in staat te stellen mee te doen in de samenleving. Om dit doel te bereiken werd ingezet op twee sporen: 1. individuele ondersteuning en 2. het voeren van integraal beleid.

1 Individuele ondersteuning betekent dat inwoners een beroep kunnen doen op financiële ondersteuning om lid te worden van een sportvereniging, deel te nemen aan een culturele- of educatieve activiteit. Maar ook bijvoorbeeld een fiets voor kinderen die voor het eerst naar de middelbare school gaan en een tegemoetkoming voor witgoed of computer voor senioren. Deze vormen van ondersteuning zijn voor een groot deel opgenomen in de [Doe Mee Regeling](#)

In bijlage 3 zijn ook de andere vormen van ondersteuning opgenomen met een toelichting en welke organisatie deze uitvoert.

2 De gedachte achter het voeren van integraal beleid is dat gemeente en organisaties in hun werk specifieke aandacht kunnen besteden aan minima. Zo kunnen re-integratie instrumenten voor minima worden ingezet, kunnen hulpverleners een positieve grondhouding bevorderen, kan het sociaal wijkteam (nu Voor Ieder 1) alert zijn op de ondersteuning van minima en kan de samenwerking worden gezocht met particuliere initiatieven zoals de Voedselbank en het kerkelijk gemeenschaps-werk. Hulp met het huishoudboekje door vrijwilligers en een cursus budgetbeheer zijn aanvullende acties.

B – REALISATIE

De acties zoals hierboven beschreven zijn grotendeels uitgevoerd. In bijlage 4 treft u een samenvatting van de belangrijkste acties en de wijze van uitvoering.

C – RESULTATEN

Heeft deze uitvoering ook geleid tot minder armoede in Noordwijk? En heeft het beleid ook geleid tot meer deelname aan de samenleving? Om hier zicht op te krijgen is een breed onderzoek²² uitgevoerd – zie bijlage 5. Het onderzoek bestaat uit 3 onderdelen, namelijk: een armoedemonitor, een inkomenseffect rapportage en een enquête onder alle minimahuishoudens.

Hieronder kijken we eerst naar de stand van zaken in 2019 ten opzichte van 2014. Daarna gaan we in op de belangrijkste resultaten en conclusies op 3 vlakken: de minimahuishoudens, het gebruik van de minimaregelingen en tenslotte enkele algemene conclusies.

Meer minima

In 2014 is in de voormalige gemeente Noordwijk ook een armoedemonitor uitgevoerd. Dit maakt het (deels) mogelijk om de cijfers van 2019 met 2014 te vergelijken. Enkele verschillen zijn:

- Het aantal bijstandsuitkeringen is gestegen met 23;
- Het aantal minima tot 100 procent Wsm is toegenomen met 6 huishoudens;
- Het aantal minimahuishoudens is gestegen van 519 in 2014 (inkomen tot 110 procent Wsm) naar 568 in 2019 (inkomen tot 120 procent Wsm).

Zoals uit deze beperkte verschillenanalyse al blijkt, is directe vergelijking van de twee Armoedemonitors lastig. Dat komt door het samengaan met de gemeente Noordwijkerhout, maar ook door een verandering in de criteria. In 2014 werd nog geteld met een inkomen tot 110% Wsm, in 2019 is 120% Wsm gehanteerd.²³

Minimahuishoudens

Vergelijken we de uitkomsten van de armoedemonitor met andere gemeenten, dan vallen de volgende punten op:

- Het aandeel minimahuishoudens en aandeel minimakinderen is lager dan in andere gemeenten van vergelijkbare grootte;
- Er zijn relatief weinig minima met de AOW²⁴-gerechtigde leeftijd;
- In de minimapopulatie zijn relatief veel huishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond. Zij maken vaker dan gemiddeld gebruik van de verschillende minimaregelingen.
- Onder kinderen met een niet-westerse migratieachtergrond is het aandeel dat opgroeit in een minimezin (37%) een stuk hoger dan onder kinderen met een andere achtergrond.
- Een groot deel (74%) van de minimahuishoudens is al langdurig afhankelijk van een inkomen tot 120% van het wettelijk sociaal minimumloon (verder Wsm) en deze groep is groter dan in 2014. Dit komt overeen met de landelijke trends; ook landelijk is er een stijging te zien van de langdurige minima.

Kort gezegd: relatief minder minimahuishoudens, minimakinderen en minimaouderen dan vergelijkbare gemeenten. Het aandeel met een niet-westerse migratieachtergrond in de minima is relatief groot. Mensen zitten ook langer op het minimum.

Minimaregelingen

- De meeste regelingen hebben een goed bereik onder de doelgroep. Al zijn niet alle regelingen even goed bekend bij de inwoners.
- Voor alle doelgroepen is er een regeling; kindregelingen, participatieregeling voor volwassenen en AOW'ers.
- De Doe mee regeling kent een lager bereik dan het gemiddelde bereik voor een participatieregelingen bij andere gemeenten. Een mogelijke verklaring voor het relatief lage gebruik kan zijn dat de Doe mee regeling via de gemeente aangevraagd moet worden en de andere regelingen via de ISD Bollenstreek worden verstrekt. Tegelijkertijd geeft ruim de helft van de respondenten in de enquête aan dat ze niet altijd kunnen

participeren in de maatschappij. Dit komt nog iets vaker voor onder respondenten die de Doe mee regeling gebruiken. Daarnaast missen sommige respondenten een regeling voor sport en activiteiten.

- Twee derde van de respondenten geeft aan dat ze te maken hebben met een chronische ziekte, beperking of handicap. En (eveneens) twee derde van de respondenten geeft aan dat ze beperkt worden door hun slechte gezondheid. Dit verklaart het hoge gebruik van het duurste pakket van de collectieve zorgverzekering. Tegelijkertijd heeft de gemeente geen specifieke andere regeling voor chronisch zieken.
- De gemeente (website en medewerkers) is de belangrijkste bron van informatie voor de minimaregelingen. Tegelijkertijd is een deel van de respondenten ontevreden over de informatievoorziening, vooral omdat zij de informatie zelf moeten opzoeken en de gemeente en hen niet actief op de mogelijkheden wijst.

Kort gezegd: de verschillende regelingen worden goed gebruikt en beslaan alle doelgroepen. De Doe Mee Regeling blijft hierin achter. Dit komt niet omdat daar geen behoefte aan is. Er kan beter en actiever over gecommuniceerd worden.

Overig

- Voor paren met kinderen loont werken vanuit de bijstand financieel gezien niet altijd: bij een loon gelijk aan 130% Wsm gaan zij er in totaal inkomen op achteruit ten opzichte van de bijstandssituatie. Daarnaast geldt voor paren zonder kinderen en alleenstaanden dat zij bij een loon van 130% Wsm een lager totaal inkomen hebben dan bij een loon gelijk aan 120% Wsm (mits zij van alle lokale regelingen en landelijke toeslagen gebruikmaken).
- Participatie: Er is voldoende aanbod en dat wordt ook goed beoordeeld. Toch lukt het relatief veel minima niet om mee te doen.

Kort gezegd: voor huishoudens met een inkomen van 130% is door het wegvallen van regelingen het besteedbaar inkomen soms lager dan als 120% zou worden verdiend. Mee doen in de samenleving is door geldgebrek of chronische ziekte moeilijk.

4 Naar een sterkere aanpak

Nu we een beeld hebben van de problematiek en hoe deze zich voordoet in Noordwijk, kan een strategie worden bepaald. Deze versterken we met de inzichten die zijn opgedaan in de uitvoering van het beleid in de afgelopen jaren. Voor de vorming van deze strategie maken we gebruik van een drietal theoretische benaderingen en van de kennis die is opgedaan in de praktijk.

A – THEORETISCHE BENADERINGEN

Vanuit verschillende wetenschappelijke disciplines wordt er onderzoek verricht naar armoede en naar de effectieve bestrijding ervan. In het onderstaande benoemen we enkele van de belangrijkste bevindingen en hoe deze kunnen worden toegepast. In bijlage 6 treft u een nadere toelichting op deze theoretische benaderingen.

Het kapitaal van mensen

Mensen dragen het vermogen in zich om inkomsten te verwerven. Iedereen heeft immers vaardigheden en competenties die je kan inzetten voor een werkgever.²⁵ Niet iedereen beschikt echter in gelijke mate over dit vermogen. Eén van de manieren om mensen uit de armoede te helpen is hen te ondersteunen in het versterken van hun eigen vermogens op de arbeidsmarkt. Met andere woorden: het versterken van menselijk kapitaal.²⁶

Per soort 'kapitaal' kan het volgende worden gedaan:

Kapitaal	Toepassing
Economisch	Investeren in opleiding, studie, werkervaring
Sociaal	Versterken van de sociale banden met familie, vrienden, mensen in dezelfde situatie of in de wijk.
Psychologisch	Bevorderen van eigenschappen als wilskracht, veerkracht, volharding en creativiteit.
Maatschappelijk	Ruimte geven om zelf invloed uit te oefenen op sociale- wet en regelgeving.

Weten en doen

Zoals iedereen weet die wel eens een hele zak chips opeet, is er een verschil tussen verstandelijk weten wat goed is en dit ook daadwerkelijk doen. Naast denkvermogen bestaat er ook zoiets als 'doenvermogen'. Dat is het vermogen om dat wat je 'weet' in de praktijk te brengen. Door een plan te maken voor je eigen situatie, in actie te komen, bij tegenslagen vol te houden en indien nodig flexibel genoeg te zijn om bij te sturen. De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid vindt dat de overheid soms te hoge eisen stelt aan het doenvermogen van Nederlanders.²⁷ Zij bevelen aan om bij voorgenomen beleid en regelgeving vooraf te toetsen of de regeling 'doenlijk' is voor burgers. Zij moeten de wet niet alleen kennen maar ook 'kunnen'. De kernvraag in deze toets luidt: is dit wel te doen voor deze mensen?²⁸

Veerkracht door welbevinden

Welbevinden en geluk spelen een belangrijke rol bij de aanpak van armoedeproblematiek en schulden. Door het welbevinden te vergroten, wordt iemands veerkracht vergroot. Iemands leven bestaat uit meer dan alleen schaarste, schaamte en stress. Bronnen van geluk, zoals een sterk sociaal netwerk, een zinvolle bijdrage aan de samenleving en het gevoel hebben van regie over het leven, vormen een tegenwicht voor problemen.²⁹

Gezondheid

De situatie van mensen die in armoede leven wijkt in veel opzichten af van mensen die welvarender zijn. Volwassenen die leven met geldzorgen, schulden of armoede, hebben vaak te maken met chronische stress, ongezonde leefstijl, chronische ziekten als diabetes mellitus type 2 en hart- en vaatziekten, maar ook psychosociale problemen of opvoedproblematiek kan een gevolg zijn.³⁰

Vanuit de positieve gezondheid wordt een aanpak gehanteerd waarbij naar alle levensdomeinen wordt gekeken. Gezondheid is daarbij niet slechts de afwezigheid van ziekte, maar het vermogen om zich aan te passen en eigen regie te voeren. Mensen worden uitgenodigd het eigen gezondheidsoppervlak te vergroten en bereiken daarmee verbetering op meerdere dimensies.³¹

B – LEREN UIT ERVARING

Uit de resultaten van het beleid 'Minima doen mee (2016-2019)' zijn een aantal lessen te trekken voor toekomstig beleid. Deze zijn:

Toespitsing doelgroep

Noordwijk heeft relatief minder problematiek dan vergelijkbare gemeenten, maar de problematiek is vaak wel langduriger. Ook is het aandeel van zowel gezinnen als kinderen in gezinnen met een niet-westerse immigratieachtergrond relatief groot. Dat betekent dat er extra focus kan komen voor langdurige armoede en een specifieke benadering voor inwoners met een niet-westerse migrantenachtergrond.

Ondergebruik Doe Mee Regeling

De Doe Mee Regelingen zelf worden goed beoordeeld, maar het bereik van de regeling is met 17% nog niet waar deze zijn kan.³² Om hier te komen kan een proactieve benadering worden gehanteerd. De communicatie en de aanvraag zelf kunnen worden vereenvoudigd.

Chronische aandoening

Het doel – hogere deelname aan de samenleving – blijkt moeilijk voor inwoners met een chronische aandoening.

Inbreng maatschappelijke organisaties

Diverse maatschappelijke organisaties zijn gevraagd terug te kijken op hun ervaringen en met suggesties voor verbetering te komen.³³ Daar zijn de onderstaande aanbevelingen uit voortgekomen:

- Verhoog de vermogensgrens voor aanvragers van de Doe Mee regelingen.
- Stel de Doe Mee regelingen vast in natura;
- Breid de Doe Mee Regeling uit met een tegemoetkoming in medische kosten, dierenartskosten, persoonlijke verzorging, reiskosten en kleding.

Wij verminderen armoede in Noordwijk door op verschillende vlakken te investeren in onze inwoners. We stellen hen in staat volwaardig deel te nemen aan de samenleving. We bieden hen mogelijkheden voor hun ontwikkeling en helpen hen weer grip te krijgen. Dit alles doen we met de minima zelf en met betrokken organisaties en inwoners.³⁴

In de hoofdstukken die volgen benoemen we per speerpunt de acties en doelen. In de bijlage 7 vindt u per actie hoe deze actie gerealiseerd kan worden en wat die kost.

C – STRATEGIE

Deze modellen, verbeterpunten en aanbevelingen brengen ons tot de strategie zoals uitgebeeld in de onderstaande infographic:

5 Meedoen

Kunnen meedoen is cruciaal voor je gevoel van eigenwaarde, het samenzijn met anderen en het aangaan van vriendschappen. Voor alle doelgroepen, maar in het bijzonder voor kinderen.

A – ACTIES

Verjaarscadeau

Vijf procent van de kinderen – 431 in 2019 – groeit op in huishoudens met een inkomen onder de 120% van het wettelijk sociaal minimum in Noordwijk. We breiden de Doe Mee Regeling uit met het verjaardagscadeau. Dit is een tegoed van €40 per kind per jaar, besteedbaar bij lokale speelgoed- en gamewinkels via de Noordwijkpas. Het verjaarscadeau is ruim genoeg voor een cadeau voor het kind zelf als voor een cadeautje voor vrienden. Daarmee voelen kinderen zich gewaardeerd en wordt het risico op sociale uitsluiting verminderd.

Breed kindpakket

De huidige regeling voor schoolkosten en de eenmalige schoolfiets-tegemoetkoming breiden we uit naar een breed kindpakket. Hiervoor sluiten we aan bij de [Stichting Leergeld Leiden](#). De Stichting Leergeld biedt met hulp van vrijwilligers een bij het gezin passende ondersteuning. Deze ondersteuning wordt in natura verstrekt en kan uiteenlopen van schooluitjes, een laptop, een fiets, typelessen, een instrument, een welzijnsactiviteit en meer.³⁵ Deze uitvoering is laagdrempelig en dichtbij (via scholen en andere intermediairs). Een brede ondersteuning van kinderen is het beste middel om intergenerationele armoede te doorbreken en kinderen kansrijk te laten opgroeien.

Computerregeling volwassenen

De computer en het internet bieden tal van mogelijkheden om jezelf te informeren, te leren en te ontwikkelen. Mensen kunnen daarmee hun eigen economisch kapitaal ontwikkelen en een duurzame weg naar een hoger inkomen voor zichzelf plaveien. Bovendien verloopt de organisatie van de samenleving steeds meer digitaal. Dat betekent dat je om goed mee te kunnen doen ook digitaal aanwezig moet zijn. Daarom breiden we de

bestaande computerregeling voor senioren uit naar volwassenen. Dit sluit aan bij de behoefte van de gebruikers van de Doe Mee Regeling en neemt de ongelijkheid weg in de huidige regeling.

De infographic op de volgende pagina laat zien hoe de nieuwe Doe Mee Regeling eruit komt te zien.³⁶

Vereenvoudigen regeling

Uit het onderzoek naar armoede in Noordwijk blijkt dat de Doe Mee Regeling relatief beperkt gebruikt wordt. De enquête onder de huidige gebruikers en de reacties van maatschappelijke partners op het concept beleid geven aan dat de indieningsvereisten te uitgebreid en de criteria te streng zijn. Daarom gaan we de regeling op een aantal punten vereenvoudigen. Deze zijn:

- Voor bijstandsgerechtigden wordt de aanvraag tot de minimaal benodigde gegevens en stukken teruggebracht en waar mogelijk proactief³⁷ verstrekt.
- Voor andere aanvragers met een totaalbedrag onder de € 500,- is een mondeling gesprek en ondertekende verklaring van het inkomen voldoende.
- Voor andere aanvragers met een totaalbedrag boven de € 500,- wordt een lichte inkomenstoets uitgevoerd.
- Voor aanvragen van een computer of witgoed wordt het bedrag van € 400,- gehalveerd bij een eigen vermogen van € 3.000,- of meer.

Het principe achter deze vereenvoudigingen is "Van georganiseerd wantrouwen naar verantwoord vertrouwen".³⁸ In die beweging kijken we kritisch welke vormen van controle wanneer nodig zijn.

DOE MEE REGELING

Geen onnodige regels en administratieve procedures als de risico's klein zijn. Alleen opschalen waar noodzakelijk. In bijlage 12 vindt u een nadere toelichting op de afwegingen voor de bovenstaande vereenvoudigingen.

Er zijn zo veel verschillende vormen van ondersteuning dat het voor alle betrokkenen – de minima zelf, partnerorganisaties, doorverwijzers en de gemeente zelf – lastig is om de weg te vinden. Om niet toe te voegen aan de complexiteit houden we De Doe Mee Regeling zelf ook simpel. Daarbij worden de bovenstaande 3 groepen onderscheiden: kinderen, volwassenen en senioren. Er komen geen bijzondere categorieën voor (arbeids)migranten, chronisch zieken, werkende jongeren en andere groepen. Uiteindelijk valt iedereen in een leeftijdsgroep.

Communicatie verbeteren

Daarnaast is het van belang de verschillende groepen binnen de minima effectief te bereiken. De zogenaamde werkende armen (37% van de minima) vormen een diverse groep en zijn daardoor niet makkelijk te bereiken. We richten onze communicatie onder andere op bedrijven en werkgevers om deze groep te bereiken. Senioren vormen zo'n 20% van de minima. Om deze groep te bereiken benutten we de communicatiekanalen van de ouderenbonden. Inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond bereiken we in samenwerking met de Stichting Marhaba, de Moskee, de Wereldvrouwen en VluchtelingenWerk. We zetten infographics in om zo

visueel mogelijk te communiceren richting laaggeletterden. Jonge gezinnen en jongeren bereiken we via het Preventienetwerk Jeugd.

Pilot werkbonus

Als iemand aan het werk gaat neemt diens inkomen toe. Door het wegvallen van het recht op toeslagen en minimaregelingen groeit het netto besteedbaar inkomen minder snel. Dit speelt met name bij huishoudens met kinderen.³⁹ Voor deze groep zou werken aantrekkelijker moeten zijn. Daarom starten we een pilot waarbij huishoudens met kinderen die door werk boven de norm van de gemeentelijke minimaregeling komen in het volgende kalenderjaar nog gebruik kunnen maken van de Doe Mee Regeling. Op die manier wordt uitstroom niet gestraft maar juist beloond. De pilot moet inzicht bieden of dit een stimulerend effect heeft op de uitstroom en hoeveel gebruik hiervan gemaakt zal worden.

B – DOELEN

Met deze acties worden de volgende doelen nagestreefd:

- 1 Alle minima huishoudens in staat te stellen om mee te doen aan sport, cultuur en welzijnsactiviteiten;
- 2 Het minimaliseren van de effecten van armoede op kinderen;
- 3 Het verhogen van de maatschappelijke participatie van kinderen, volwassenen en senioren;
- 4 Het verhogen van het gebruik van de ondersteuning;
- 5 Het verminderen van de administratieve en bestuurlijke lasten.

6 Ontwikkelen

Werken verhoogt niet alleen het inkomen, maar ook de kwaliteit van het leven. Werken geeft structuur en zingeving, versterkt het sociale netwerk en verhoogt de deelname in de samenleving.

A – ACTIES

Bemiddeling naar werk of een zinvolle maatschappelijke bijdrage

Voor mensen die een lange tijd niet hebben deelgenomen aan de arbeidsmarkt is het veelal niet makkelijk om opnieuw aan te haken in werkprocessen. Dan is de afstand groot en is er hulp nodig om aan te kunnen sluiten bij het werkritme en tempo. Het Servicepunt Werk ondersteunt werkzoekenden door het bieden van individuele begeleiding, leerwerkervaringsplekken, stages, jobcoaching of arbeidsmarktgerichte cursussen/ trainingen. We ontwikkelen met het Servicepuntwerk, de ISD Bollenstreek en Welzijn Noordwijk een plan om de uitstroom naar werk te verhogen.⁴⁰ Deze partners werken hierin samen omdat een benadering nodig is die kijkt naar meerdere leefgebieden (welzijn en gezondheid, inkomen, werk). Waar werk (nog) niet haalbaar is worden mensen geholpen om een zinvolle maatschappelijke bijdrage te geven, bijvoorbeeld als vrijwilliger.

Verminderen stigma mensen met een psychische beperking

Iedereen is het waard om mee te doen in de samenleving, maar niet iedereen krijgt dezelfde kansen. In de samenleving leven denkbeelden dat mensen met een psychische beperking, ziekte of stoornis minder capabel of vaardig zijn op de werkvloer en alleen maar productiewerk, schoonmaak of de groenvoorziening kunnen doen. Deze misopvatting die breed in de samenleving wordt gedeeld, kan leiden tot uitsluiting van mensen en leidt bij werkzoekenden veelal tot zelfstigma. We zetten de campagne 'Opgenomen op de werkvloer' voort om deze beeldvorming tegen te gaan.

Van werk naar werk

De gemeente Noordwijk werkt samen met diverse

regionale partners⁴¹ om werkloosheid te voorkomen. Daartoe worden mensen die werkloos raken zo veel mogelijk geleid naar de sectoren waar dringend arbeidskrachten nodig zijn (zorg, ICT, onderwijs, techniek).

Laaggeletterdheid verminderen

Laaggeletterdheid en armoede zijn twee problemen die hand in hand gaan.⁴² Om laaggeletterdheid tegen te gaan, wordt met verschillende partners een Taal-pact gevormd. Met hen wordt het huidige aanbod voor laaggeletterden in kaart gebracht en bekeken op welke vlakken de samenwerking tussen de verschillende partners verbeterd kan worden. Armoede en schulden is daarbij één van de vijf actielijnen uit het Regionale programma integrale aanpak laaggeletterdheid van Holland Rijnland.⁴³

B – DOELEN

Met deze acties worden de volgende doelen nagestreefd:

- 1 Het verhogen van de uitstroom naar werk en het bevorderen van een maatschappelijke bijdrage voor mensen voor wie betaald werk (nog) niet haalbaar is.
- 2 Het verminderen van het stigma in de arbeidsmarkt ten aanzien van mensen met een psychische stoornis.
- 3 Het bevorderen van omscholing van werkzoekenden naar sectoren met personeelstekorten.
- 4 De vermindering van laaggeletterdheid.

Gezocht Werkplek

© 2021 door pagina

7 Ruimte en grip

Vrij zijn van druk en zorgen geeft lucht om te ademen. Pas dan is er energie voor oplossingen.

A – ACTIES

Persoonlijke benadering

Het scheelt enorm als je geen vreemden voor elkaar bent. In deze tijd waar efficiency voorop staat, kan de menselijke maat makkelijk verloren gaan. Mensen voelen zich niet gezien of gehoord.⁴⁴ Juist in een relatief kleine gemeente als de onze zou dit anders moeten kunnen. Een warme grondhouding van medewerkers en een menselijke benadering. We kijken naar methoden om persoonlijk contact te leggen, op een manier die zowel werkbaar is voor organisaties als prettig voor de betrokkene. Minder nadruk op papierwerk en controle geeft de medewerker meer tijd voor het gesprek en het adviseren van mensen over de verschillende vormen van ondersteuning.⁴⁵

Stress-sensitieve hulpverlening

Hulpverleners kunnen met hun benadering stress wegnemen. Dit kan door een prettige en veilige omgeving te creëren,⁴⁶ een coachende houding en steunende interactie, geen stress toe te voegen maar helpende instrumenten te hanteren en door schaarste waar mogelijk op te heffen. We bieden hulpverleners (professioneel en vrijwillig) deskundigheidsbevordering aan op dit vlak.⁴⁷ Bewezen effectieve technieken zoals motiverende gespreksvoering, oplossingsgericht coachen en wilskracht oefeningen kunnen hierin elementen zijn.⁴⁸

Stabilisatie trajecten

Van een roerige zee naar kalmere wateren. Dat is het doel van stabilisatietrajecten. Mensen krijgen begeleiding op maat om weer grip te krijgen op de eigen situatie.⁴⁹ De begeleiding begint met het aftasten van de mate van zelfredzaamheid van de betrokkene. De begeleiding wordt vervolgens aangepast aan deze zelfredzaamheid en vandaar uit worden stappen uitgezet naar een betere omgang met geld. De afgelopen jaren is deze vorm van begeleiding al ingezet voor nieuwe gebruikers van de Voedselbank.⁵⁰ Nu wordt dit instrument ook beschikbaar gesteld voor instroom vanuit andere vindplaatsen.⁵¹

Toets op doen-vermogen

We nemen bij de uitvoering van het beleid vroegtijdig en persoonlijk contact op met de betrokken inwoners als er zich onregelmatigheden voor doen. Op die manier kan worden bekeken of er sprake is van 'niet kunnen' of 'niet willen'.⁵² Dikwijls is het geen kwestie van het één of het ander maar is het juist de taak van de gemeente en maatschappelijke organisaties om deskundig genoeg te zijn om mensen te motiveren weer in zichzelf te geloven.

B – DOELEN

Met deze acties worden de volgende doelen nagestreefd:

- 1 Persoonlijk contact met mensen leggen en onderhouden.
- 2 Hulpverleners hebben de juiste bagage om stress-sensitief te werken.
- 3 Minima krijgen begeleiding op maat.
- 4 Uitvoering van het beleid met oog voor de mentale belasting bij betrokkenen.

8 Met elkaar

Minima praten mee over het beleid dat er is om hen te helpen. Maatschappelijke partners, gemeente en betrokken inwoners werken samen om armoede te bestrijden.

A – ACTIES

Klankbordgroep en ervaringsdeskundigen

Invloed kunnen uitoefenen op je omgeving is onderdeel van het versterken van sociaal kapitaal. Om die reden richten we een klankbordgroep op waarin beleid en uitvoering met minima besproken wordt. Het is niet de bedoeling om hier een formeel orgaan als een adviesraad voor op te richten. In plaats daarvan bekijken we hoe we de doelgroep op een geschikte manier kunnen betrekken bij onderwerpen. Dit kan bijvoorbeeld de vorm aannemen van een discussieavond, een raadpleging via internet of een andere vorm. Naast meepraten kunnen ervaringsdeskundigen meekijken in de uitvoering. Is een brief makkelijk te begrijpen? Hoe komt een actie over bij inwoners? In navolging van andere gemeenten bekijken we de inzet van ervaringsdeskundigen binnen de gemeente en de ISD Bollenstreek.

Vrijwilligers

Waar iemands netwerk beperkt is, kunnen vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties een cruciale rol vervullen. Organisaties zoals Humanitas en Hulp in Noordwijk (Schuldhulpmaatjes) helpen mensen om het huishoudboekje weer op orde te krijgen. Het kerkelijke gemeenschapswerk, de ouderenbonden, de Zonnebloem, de Voedselbank, het Meedenkersnetwerk, de vrijwilligers van Reuring, de Stichting Present en VluchtelingenWerk kunnen - ieder via hun eigen kanalen – hulp aanbieden in de haarvaten van de samenleving. Het bijeffect van hulp door vrijwilligers is vaak dat er naast de hulp met de administratie ook aandacht is voor eenzaamheid en welzijn. Deze organisaties en vrijwilligers ondersteunen we met een budget voor deskundigheidsbevordering.

Met maatschappelijke partners

Vanuit allerlei invalshoeken⁵³ en organisaties is er reeds aandacht voor minima en hun behoeften.⁵⁴ In de samen-

werking kan nog winst worden behaald door het delen van een gezamenlijke visie, het delen van ervaringen en het afstemmen van doelen. De teams van Voor Ieder 1 spelen hierin een belangrijke rol als de plek waar mensen als eerste terecht kunnen met een vraag of verzoek om hulp. De gemeente bevordert de onderlinge samenwerking en onderzoekt of de uitvoering van de Doe Mee Regeling in de teams van Voor Ieder 1 kan worden belegd.

Brede aanpak

Op tal van beleidsvelden kan actief worden gewerkt aan de preventie en het verminderen van armoede. Zo zorgt het behalen van een startkwalificatie (onderwijs), een goede woning (wonen) en een sterk sociaal netwerk door deelname aan sport en cultuur voor een betere uitgangspositie. In bijlage 11 is een overzicht opgenomen van de raakvlakken met andere beleidsvelden. Om de integrale blik op de armoede problematiek te ontwikkelen, komen de beleidsmedewerkers, ervaringsdeskundigen en de klankbordgroep periodiek samen.

B – DOELEN

Met deze acties worden de volgende doelen nagestreefd:

- 1 Het betrekken van de doelgroep bij de uitvoering van het beleid.
- 2 De verbetering van de gemeentelijke dienstverlening ten opzichte van minima.
- 3 De goede samenwerking tussen de betrokken maatschappelijke partners.
- 4 Leren van de kennis en toepassingen over de bestrijding van kinderarmoede die landelijk wordt ontwikkeld.
- 5 Het versterken van de aanpak tegen armoede door een integrale beleidsbenadering.

9 Corona

Op het moment dat deze nota wordt opgesteld, leven we al een jaar met de gevolgen van de wereldwijde Corona-epidemie. Wat betekent deze epidemie voor de Noordwijkse minima? Welke effecten zijn te verwachten en hoe kunnen we daar op anticiperen?

A – EFFECTEN

Kwetsbaren het hardste geraakt

De eerste onderzoeken naar de effecten van de coronacrisis wijzen erop dat de meest kwetsbaren hard geraakt worden. Het gaat onder andere om ouderen, laaggeletterden, dak- en thuislozen, mensen met een migratieachtergrond, arbeidsbeperking of GGZ problematiek. De impact is het grootst bij gezinnen en personen waar sprake is van gestapelde problemen (multi-problematiek). Deze groepen waren vaak al in beeld bij de bestaande ondersteuningsstructuren, maar verdwijnen door de crisismaatregelen en de noodzaak om digitaal te werken deels uit zicht.⁵⁵

Economische vooruitzichten

Onduidelijk is nog in welke mate de minima financieel zullen worden getroffen. Het Centraal Plan Bureau gaat in zijn novemberraming van de economische vooruitzichten 2021 uit van een oplopende werkloosheid tot 6%. Vooral jongeren, werknemers met een flexibel arbeidscontract en zzp'ers worden geraakt.⁵⁶

Groei werkloosheid

Door de diverse steunpakketten van de Rijksoverheid⁵⁷ worden de economische effecten van de coronacrisis vertraagd. Met regelingen zoals de Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandig Ondernemers (TOZO), de Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL) en nu de Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK) konden veel bedrijven en ondernemers een periode overbruggen. Vorig jaar zag het UWV het aantal ww-uitkeringen oplopen naar 286.000 eind 2020. Dit was een stijging

van circa 62.000 ww-uitkeringen ten opzichte van 2019. Naar verwachting zet de stijging in 2021 verder door naar 386.000. Niet iedereen die werkloos raakt, heeft recht op een uitkering, maar iedereen heeft wel recht op het vangnet van de bijstand. Op termijn zal de stijgende werkloosheid zich doen gelden op de gemeentelijke financiën.⁵⁸

B – ANTICIPEREN

Coulance bij betalingsachterstanden

Vanwege deze verwachte effecten roept de landelijke armoedecoalitie – een netwerk van landelijke partijen die zich vinden in het gezamenlijke doel om armoede en schulden aan te pakken – op om mensen met betalingsproblemen te beschermen. De oproep is gericht aan het kabinet, maar ook aan gemeenten, woningcorporaties, commerciële verhuurders, zorgverzekeraars en het professionele veld van schuldhulp en incasso en heeft tot doel dat deze instanties een coulante houding aannemen en oog hebben voor de kwetsbare positie waar sommige huishoudens door de huidige ontwikkelingen in terecht komen. Financiële hulpverlening en coulance zijn essentieel om veel grotere problemen te voorkomen. Hun concrete verzoek luidt:

- Stop met nieuwe invorderingsmaatregelen zoals beslag op inkomen, bankrekening, inboedel of auto en verrekening van toeslagen.
- Geen verhogingen, boetes en rente op achterstanden.
- Geen woninguitzettingen, geen afsluiting van energie, water en geen afsluiting van internet.

Corona Noodfonds

In december 2020 heeft de gemeente Noordwijk een Corona Noodfonds in het leven geroepen. Dit fonds is bedoeld om ondersteuning te bieden voor het beperken en herstellen van de nadelige gevolgen in de Noordwijkse samenleving daar waar geen andere compensatie beschikbaar is. Met dit fonds worden maatschappelijke instellingen die niet in staat zijn vaste lasten voldoende terug te brengen deels tegemoetgekomen.

Investeren in sociaal en mentaal welzijn en leefstijl

Het coronavirus en de coronamaatregelen hebben niet alleen een grote weerslag op de zorg en de economie, maar ook op het mentaal welzijn en de fysieke gezondheid van Nederlanders. In februari 2021 heeft het kabinet met een nieuw steunpakket 200 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de bevordering van sociaal en mentaal welzijn en leefstijl.⁵⁹ Momenteel wordt in een

ambtelijke werkgroep gestudeerd op de inzet van dit steunpakket. Hoewel dit steunpakket niet specifiek van toepassing is op de minima, is dit wel een groep waarbij problemen op het vlak van welzijn en gezondheid kunnen samenkomen.

Steunpakket voor welzijn en leefstijl in coronatijd

Door corona moeten we thuiswerken, is het onderwijs (gedeeltelijk) gesloten en zijn de mogelijkheden voor sociaal contact zeer beperkt. Dit heeft veel impact op het sociale en mentale welzijn van veel Nederlanders. Met het steunpakket voor welzijn en leefstijl in coronatijd komt 200 miljoen euro extra beschikbaar voor een hele serie initiatieven die eenzaamheid tegengaan, meer sociaal contact mogelijk maken en gezonder leven bevorderen.

Vier voorbeelden hoe mensen hier concreet iets van gaan merken:

Voor **jongeren** komen meer mogelijkheden in bibliotheken en wijkcentra om ergens binnen te lopen om een praatje te maken. En ook meer mogelijkheden om via hulplijnen en chats met iemand in contact te komen als je loopt te piekeren.

Voor **ouderen** komen meer (coronaproof) huisbezoeken en helpende handen bij bijvoorbeeld de boodschappen of andere dagelijkse klusjes.

Via buurtsportcoaches, scholen en gemeentes worden – **voor ons allemaal** – meer activiteiten georganiseerd om in beweging te blijven en gezond te leven.

Voor **mensen die psychisch kwetsbaar zijn en mensen met een (verstandelijke) beperking** komt meer begeleiding. Zodat zij meer dagelijkse structuur krijgen en hun hart kunnen luchten bij een huisbezoek als ze ergens mee zitten.

10 Financiën

A – UITGAVEN

De onderstaande tabel toont de uitgaven. Een nadere specificatie per speerpunt vindt u in bijlage 7.

Onderdeel	Eenmalig	Structureel
DOE MEE REGELING		
Verjaardagscadeau		€ 9.000
Breed kindpakket		€ 60.000
Jeugd Sport en cultuurfonds		€ 50.000
Volwassenen sport- en cultuurfonds		€ 45.000
Computerregeling volwassenen en senioren		€ 13.000
Witgoedregeling pensioengerechtigden		€ 5.000
Deelname samenleving pensioensgerechtigden		€ 3.000
Subtotaal	€ 0	€ 185.000
OVERIGE POSTEN		
Noordwijkpas	€ 5.000	€ 10.000
Communicatie verbeteren		€ 3.000
Persoonlijke benadering	€ 2.000	
Stress-sensitieve hulpverlening	€ 2.500	
Stabilisatietrajecten Voedselbank		€ 40.000
Lokaal Noodfonds		€ 7.000
Klankbordgroep en ervaringsdeskundigen	€ 10.000	€ 2.000
Vrijwilligers		€ 2.000
Subtotaal	€ 19.500	€ 64.000
Totaal	€ 19.500	€ 249.000
Dekking (Armoedebestrijding)	€ 0	€ 188.200
Structurele uitbreiding budget	€ 19.500	€ 60.800

B – INKOMSTEN

Voor deze investeringen ontvangt de gemeente deels middelen van het Rijk. Voor de bestrijding van kinderarmoede is dat in 2020 een bedrag van € 117.480,-. Daarnaast werd in de jaren 2017 tot en met 2019 een

kleine rijksbijdrage ontvangen van € 6.100,- voor armoedebestrijding onder ouderen. Dit budget vanuit het Rijk wordt door de gemeente aangevuld tot een jaarlijks budget van € 188.200,-.

C – DEKKINGSVOORSTEL

Berekening	Incidenteel	Structureel
Totale uitgaven minimabeleid Niemand achterblijven	€ 19.500	€ 249.000
Beschikbaar in de begroting	€ -	€ 188.200
Verschil	- € 19.500	- € 60.800

De incidentele uitgaven kan de raad ter beschikking stellen uit de reserve sociaal domein. Het structurele tekort dat ontstaat met dit beleidsvoorstel is opgeno-

men in de perspectiefnota 2022. Op die manier kan de raad een integrale afweging maken.

11 Planning, monitoring en evaluatie

2021	2022	2023	2024
Aanpassing Doe Mee Regeling	Persoonlijke benadering	Tussenevaluatie	
Noordwijkpas	Klankbordgroep en ervaringsdeskundigen		
Plan van aanpak toeleiding naar werk	Stress-sensitieve hulpverlening		
Communicatie	Toets op doen-vermogen		
Laaggeletterdheid			Eindevaluatie

A – PLANNING

De hierboven genoemde acties worden in de komende twee jaar opgezet volgens de onderstaande planning. Een deel van de genoemde acties zijn al geïnitieerd en worden daarom niet in de planning opgenomen. In de jaren 2023 en 2024 worden verbeterpunten en bijstellingen die voortkomen uit de tussenevaluatie vormgegeven.

B – MONITORING

Het werken met een klankbordgroep en ervaringsdeskundigen betekent dat met grotere regelmaat wordt gekeken naar de voortgang en wordt gereflecteerd op de uitvoering. Verwacht wordt dat hier een meer regelmatige bijsturing uit zal voortkomen.

Daarnaast gaan we aan de opgenomen doelen een meetbare indicator koppelen. In de reguliere rapportages van de plannings- en control cyclus maken we aan de hand van deze indicatoren de voortgang inzichtelijk.

C – EVALUATIE

Na 2 jaar wordt met een tussenevaluatie gerapporteerd over de uitvoering van de beleidsnota. Hierbij zal het gebruik van de Doe Mee Regeling worden opgenomen. Ook zal een enquête worden uitgezet onder minima. De professionals zullen worden bevraagd over de inzet van de regelingen en mogelijke verbeteringen. Daarnaast wordt gerapporteerd over het gebruik van de voedselbank.

Vier jaar na de start van dit nieuwe beleid stellen we een eindrapportage op. Hierbij ontvangt de raad een armoedemonitor en inkomenseffectrapportage welke vergeleken kunnen worden met de nulmeting van 2019. Daarbij zal specifiek aandacht zijn voor de effecten van het beleid voor de inkomensgroepen tot 120% en 130% van het wettelijk sociaal minimum.

Om daarbij naar de totale mens te kijken, betrekken we in de uitvoering en de evaluatie het model van de positieve gezondheid. Hierdoor wordt de financiële situatie niet geïsoleerd bekeken maar ook in relatie tot andere levensdomeinen gezien.

Bijlage 1

MINIMA IN NOORDWIJK

MINIMA IN NOORDWIJK

Aantal minimahuishoudens

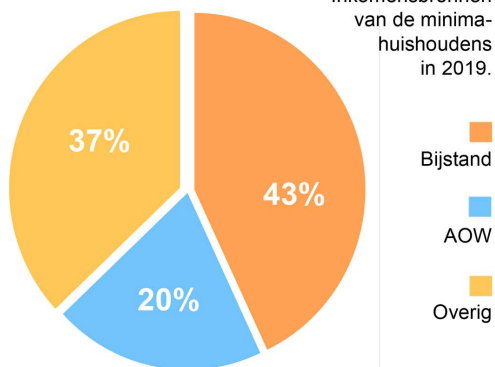
5%

van de huishoudens hebben een inkomen tot 120% van het Wettelijk sociaal minimum (Wsm), dit zijn **925** huishoudens.

Inkomensbron

Inkomensbronnen van de minima-huishoudens in 2019.

Bijstand

Aantal minimahuishoudens met een bijstandsuitkering in 2019.

Minimakinderen

5%

van alle kinderen tot 18 jaar groeit op in een huishouden met een inkomen tot 120% Wsm, dit zijn **431** kinderen.

Langdurige minima

In 2019 heeft 74% van alle minima al 3 jaar of langer een minimuminkomen.

Woonplaatsen

5%

van alle huishoudens in Noordwijkerhout heeft een inkomen tot 120% Wsm. In Noordwijk is het aandeel minima 4% en in De Zilk 3% van alle huishoudens.

Eenoudergezinnen

13%

van de eenouder-gezinnen (op huishoudniveau) heeft een inkomen tot 120% Wsm. Kinderen in een eenoudergezin groeien bijna twee keer zo vaak op in een minima huishouden als kinderen in een huishouden met twee ouders.

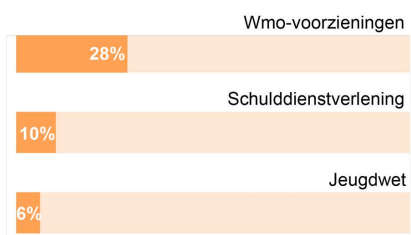
Niet-westerse achtergrond

28%

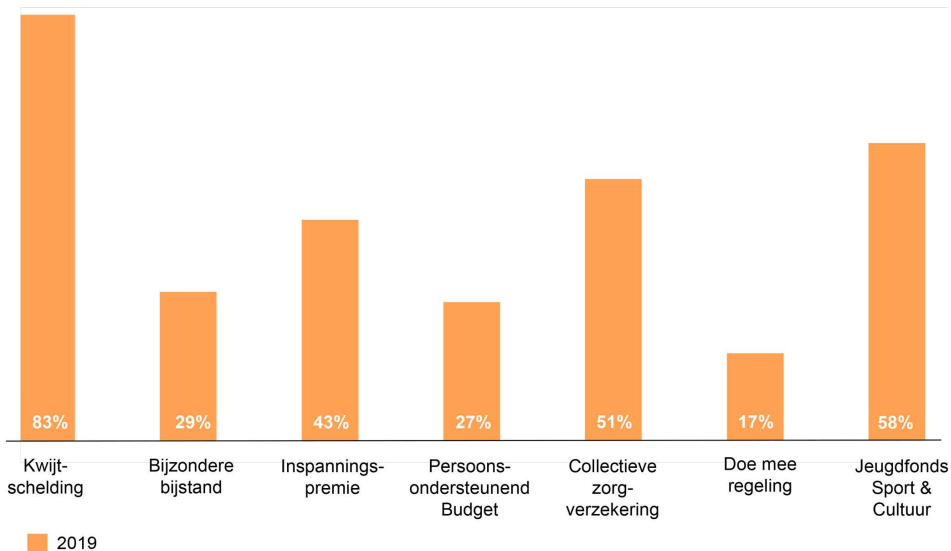
van alle huishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond heeft een inkomen tot 120% Wsm.

Minimaproblematiek

Minimaregelingen

*Het Jeugdfonds Sport & Cultuur valt onder de Doe mee regeling, maar wordt in dit rapport beschouwd als een aparte regeling.

Bijlage 2

SCHULDDIENSTVERLENING

In de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) is vastgelegd dat gemeenten de verplichting hebben om inwoners met schulden te helpen. In 2018 heeft één op de vijf huishoudens in Nederland betalingsproblemen. Omgerekend gaat dat landelijk om 1,35 miljoen huishoudens. Bij 8% gaat het om ernstige betalingsproblemen. Het type betalingsproblemen dat mensen hebben, lijkt te verschuiven. Uit het onderzoek Financiële problemen⁶⁰ blijkt dat 32% van de Nederlandse huishoudens in 2018 met één of meerdere betalingsachterstanden te maken heeft gehad. Uit dit onderzoek blijkt ook, dat het aantal huishoudens met betalingsproblemen nagenoeg gelijk is aan 2015, respectievelijk 22 en 21 procent.

De stap naar de schuldhulpverlening is groot. Mensen hebben gemiddeld vijf jaar schulden, voor ze deze stap uiteindelijk zetten. Schaamte, onbekendheid en negatieve signalen uit de omgeving zijn belangrijke verklaringen (Berkhout et al., 2019). De aanpak van schuldenproblematiek is complex en om de groeiende schuldenproblematiek aan te pakken is in 2018 de Brede Schuldenaanpak geïntroduceerd, waarbij alle betrokken partijen, vanuit een gedeeld beeld en dezelfde uitgangspunten, het schuldenbeleid invullen en uitvoeren⁶¹.

De belangrijkste doelstellingen daarbij zijn:

- Preventie en vroegsignalering: het voorkomen van problematische schulden en het treffen van maatregelen om problematische schulden terug te dringen;
- Effectieve schuldhulpverlening: afspraken om inwoners met schulden effectiever te helpen;
- Sociale incasso: bevorderen van aan zorgvuldige en maatschappelijk verantwoorde incasso.

Daarnaast heeft de schulddienstverlening te maken met wetswijzigingen en nieuwe wetten die invloed hebben op het beleid van schuldhulpverlening. Het gaat om:

- Wijzigingen van de Wgs met ingang van 1 januari 2021;
- Wet vereenvoudiging beslagvrije voet;
- Wet stroomlijning keten voor derdenbeslag (verbreed derdenbeslag vanaf 2022);
- Adviesrecht gemeenten bij schuldenbewind;
- Nieuwe inburgeringstelsel.

De ISD Bollenstreek voert schulddienstverlening uit voor de gemeenten Hillegom, Lisse, Noordwijk en Teylingen. Het beleidsplan “Op weg naar financiële zelfredzaamheid” van de ISD Bollenstreek is per 1 januari 2021 met een jaar verlengd en zal het komende jaar geëvalueerd worden.

Vanuit de schulddienstverlening bij de ISD zijn verschillende vormen van hulp mogelijk, zoals vroegsignalering, informatie en advies, budgetbeheer, budgetcoaching, het treffen van een betalingsregeling met schuldeisers, het aflossen van schulden door een verstrekken van een lening (herfinanciering, een minnelijk schuldregelingstraject of een wettelijke schuldregeling (WSNP). De ISD is lid van de nvvk, de branchevereniging voor schuldhulpverlening en Sociaal Bankieren. Door elke drie jaar de verplichte periodieke audit van de branchevereniging te ondergaan, waarborgt de ISD haar kwaliteit van de schulddienstverlening.

De ISD is in 2019 gestart met Vroeg Eropaf⁶² voor Hillegom, Lisse en Teylingen. Noordwijk is per 1 januari 2021 hierop ook aangehaakt. In dit project wordt in een vroeg stadium contact opgenomen met een inwoner bij het ontstaan van bepaalde betalingsachterstanden. Door er vroeg bij te zijn, is vaak een snelle oplossing mogelijk en wordt erger voorkomen. Een andere ontwikkeling bij de ISD is het introduceren van Stress Sensitieve Dienstverlening. Dit is gebaseerd op de methode Mobility Mentoring⁶³ en richt zich op het structureel verbeteren van de financiële en sociale situatie van mensen met aandacht voor de samenhang tussen de verschillende leefgebieden, de effecten van stress, leefsituatie en gedrag. Met deze ontwikkelingen volgt de ISD landelijke trends.

Bijlage 3

VORMEN VAN INDIVIDUELE ONDERSTEUNING

Ondersteuning	Omschrijving	Uitvoerder
Kwijtschelding	Kwijtschelding van gemeentelijke belastingen tot 100% van het wettelijk sociaal minimum of AOW.	Gemeente Noordwijk
Collectieve aanvullende zorgverzekering	Voor inwoners tot 120% van het wettelijk sociaal minimum is het mogelijk een collectieve aanvullende zorgverzekering af te sluiten met 5% op de verplichte basisverzekering.	ISD Bollenstreek
Bijzondere Bijstand	Voor noodzakelijke kosten (aantoonbaar en voorafgaand aan de uitgaven indienen) die niet betaald kunnen worden uit inkomen, vermogen, individuele inkomenstoeslag of studietoelage, voorliggende voorzieningen of spaargeld. (Tot 110% van het wettelijk sociaal minimum).	ISD Bollenstreek
Individuele inkomenstoeslag	Per 1 oktober 2020 is de individuele inkomenstoeslag in de plaats gekomen van het Persoons ondersteunend budget en de inspanningspremie. Voor inwoners met een maximuminkomen tot 110% van het wettelijk sociaal minimum. De individuele inkomenstoeslag is een vast bedrag en vrij besteedbaar. Het advies is om dit bedrag te gebruiken voor de aanschaf of vervanging van huishoudelijke apparatuur of andere noodzakelijke kosten, zoals tandartskosten of aanschaf van een bril, etc. De tegemoetkoming bedraagt: - voor een alleenstaande (ouder) € 500,- per jaar - voor gehuwden/samenwonenden € 800,- per jaar - voor alleenstaande (ouder) in een inrichting € 250,- per jaar - voor gehuwden/samenwonenden in een inrichting € 400,- per jaar.	ISD Bollenstreek
Individuele studietoelage	Deze toeslag heeft als doel inwoners met een arbeidsbeperking tot 110% van de bijstandsnorm te stimuleren een opleiding te volgen. De toeslag biedt daarbij financiële compensatie. De hoogte van de individuele studietoelage is een percentage van de gehuwdennorm en is afhankelijk van leeftijd en geldt voor maximaal 12 maanden. Leeftijd 18-20 jaar 15% Leeftijd 21 jaar 18% Leeftijd 22 jaar 21% Leeftijd 23 jaar 25%.	ISD Bollenstreek
Jeugdfonds Sport en Cultuur	Het Jeugdfonds Sport en Cultuur betaalt de contributie rechtstreeks aan de sportvereniging, dansschool of andere organisatie. Voor sport is de bijdrage in natura € 250,- en voor cultuur € 350,-.	Sportservice Zuid-Holland
Lokaal noodfonds	De gemeente Noordwijk heeft een noodfonds voor inwoners tot 130% van de bijstandsnorm die onverwacht financieel in de knel komen. Het noodfonds geldt niet voor betalingsachterstanden, bekeuringen of problemen die voorkomen hadden kunnen worden.	Gemeente Noordwijk

Vervolg op volgende pagina >

VERVOLG VORMEN VAN INDIVIDUELE ONDERSTEUNING

Ondersteuning	Omschrijving	Uitvoerder
Financieel fonds voorkoming huisuitzetting	Het doel van het fonds is om kwetsbare huurders (sociale huurwoning) die een huurachterstand hebben te helpen via een renteloze lening om dreigende huisuitzetting te voorkomen. De opgelopen huurachterstand kan dan worden betaald tot maximum € 2.250,-.	ISD Bollenstreek
Volwassenenfonds Sport- en Cultuur	Vooruitlopend op deze nieuwe nota heeft het college besloten de Volwassenen Sport en Cultuurregelingen te verhogen naar een bijdrage van € 225,- per persoon. De regelingen vinden in natura plaats door middel van rechtstreekse overmaking van de contributie aan de sport- of cultuurvereniging.	Sportservice Zuid-Holland
Stabilisatietrajecten	Het stabilisatietraject is gericht op het stimuleren van zelfredzaamheid en een betere omgang met inkomsten en uitgaven door middel van budgetbeheer. Een traject duurt 24 weken.	Kwadraad
Schuldhulpmaatje	Schuldhulpmaatjes helpen inwoners met financiële problemen of schulden om hier samen mee aan de slag te gaan en geldzaken weer op orde te krijgen.	Stichting Hulp in Noordwijk
Administratie met koffie	Bij Administratie met koffie helpen vrijwilligers met de administratie. In dit samenwerkingsinitiatief van Welzijn Noordwijk werken de volgende partners samen: de Bibliotheek, Vluchtelingenwerk, het Sociaal Team, De Kringloopwinkel, Reuring, Humanitas, Schuldhulpmaatjes, Kwadraad, ISD Bollenstreek, de belastinginvullers van de Federatie Senioren-4-Noordwijk en het Centrum voor Jeugd en Gezin.	Welzijn Noordwijk en partners
Thuisadministratie	Humanitas Thuisadministratie helpt om geldzaken en administratie op orde te brengen en te houden. Een vrijwilliger geeft tijdelijke hulp bij administratie en helpt om zaken op een rijtje te krijgen en te houden.	Humanitas
Jaarkaart Amsterdamse Waterleidingduinen	Een gratis jaarkaart voor de Amsterdamse Waterleidingduinen. De jaarkaart is bedoeld voor mensen die vallen onder de doelgroep minima en voor een aantal regelingen bekend zijn bij de ISD Bollenstreek (ISD).	Waternet

Bijlage 4

SAMENVATTING UITVOERING BELEID MINIMA DOEN MEE 2016-2019

De onderstaande tabel toont de belangrijkste acties uit de nota Minima Doen Mee 2016-2019 en op welke wijze hieraan uitvoering is gegeven.

Ondersteuning	Gerealiseerd	Toelichting
Communicatie naar minima	✓	Gerealiseerd door het uitbreiden van een folder en verschillende communicatiecampagnes gericht op de promotie van de Doe Mee Regeling.
Schuldhulpmaatjes opstarten	✓	Op initiatief van de Parochiekerk Sint Jeroen en Maria ter Zee en de Protestantse Kerk Noordwijk is Schuldhulpmaatje Noordwijk opgericht. Zij helpen inwoners die financieel zijn vastgelopen, schulden hebben of schulden dreigen op te bouwen.
Opzetten Noodfonds	✓	Er is een noodfonds voor inwoners van de gemeente Noordwijk die financieel in de knel raken door onverwachte kosten.
Opzetten en uitvoering Doe Mee Regeling	✓	De Doe Mee Regeling is op 1 januari 2017 van start gegaan in de voormalige gemeente Noordwijk. Per 1 januari 2019 geldt de regeling voor de fusiegemeente Noordwijk.
Inzet re-integratie-instrumenten	✓	Deze worden ingezet door het Servicepunt Werk.
Samenwerking met het sociaal wijkteam	✓	Door de deelname van medewerkers van Kwadraad, Welzijn en Mee in het Sociaal Wijkteam was oog voor de financiële situatie van hulpvragers.
Bevorderen positieve grondhouding	✓	Maatschappelijk werkers en cliëntenondersteuners zetten deze vorm van coaching in bij de begeleiding van hulpvragers.
Cursus budgetbeheer	✓	Er is een avond georganiseerd met Annemarie van Gaal en de Bibliotheek Bollenstreek heeft een cursus budgetbeheer georganiseerd.
Samenwerking met particuliere initiatieven zoals de Voedselbank en het kerkelijk gemeenschapswerk	✓	Er heeft regelmatig overleg plaatsgevonden met de Voedselbank ter bevordering van de deelname van de gebruikers aan de stabilisatietrajecten. Met het kerkelijk gemeenschapswerk is Schulphulpmaatjes Noordwijk tot stand gekomen.

Bijlage 5

ARMOEDEMONTITOR 2019, INKOMENSEFFECTRAPPORTAGE EN ENQUÊTE

Dit document is vanwege de omvang apart toegevoegd.

Bijlage 6

THEORETISCHE MODELLEN

Vanuit de wetenschappelijke literatuur worden er verschillende benaderingswijzen aangedragen om armoede structureel het hoofd te bieden. In deze bijlage worden er 3 nader omschreven.

Het kapitaal van mensen

Deze benadering ziet het investeren in het kapitaal van mensen als een structurele benadering.⁶⁴ Het gaat daarbij om vier vormen van kapitaal:

1 Economisch kapitaal

Dit is het vermogen om betaald werk te doen. Te bereiken via coaching, opleiding of studie. Werk zorgt naast meer besteedbaar geld voor een grotere participatie in de samenleving, een uitbreiding van het sociale netwerk.

2 Sociaal kapitaal

Het vermogen om de eigen problemen samen met anderen aan te pakken. Dit kan door het versterken van de sociale banden met familie, vrienden, mensen in dezelfde situatie of in de wijk. Positieve effecten zijn een vergroot zelfvertrouwen, de ervaren sociale en emotionele steun, optimisme, het gevoel van zelfregie en wederzijdse hulp.

3 Psychologisch kapitaal

Het vermogen van een individu om diens eigen talenten en competenties in te zetten. Eigenschappen als wilskracht, veerkracht, volharding en creativiteit zijn

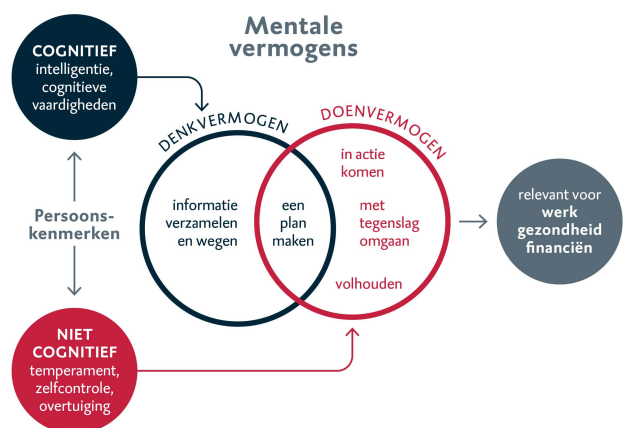
nodig om te kunnen omgaan met moeilijke levensomstandigheden. Voor verandering is vaak versterking van dit psychologisch kapitaal nodig.

4 Maatschappelijk kapitaal

Dit kapitaal heeft betrekking op de positie van minima in de samenleving. De mate waarin zij zelf invloed kunnen uitoefenen op sociale- wet en regelgeving, niet uitgesloten worden van werk door arbeidsmarktdiscriminatie en gebruik kunnen maken van de ondersteuningsinfrastructuur (bijvoorbeeld kinderopvang, openbaar vervoer).

Weten en doen

Zoals iedereen weet die wel eens een hele zak chips opeet, is er een verschil tussen verstandelijk weten wat goed is en dit ook daadwerkelijk doen. Toch blijkt uit onderzoek dat veel interventies alleen gericht zijn op kennisoverdracht. Voor blijvende gedragsverandering is het naast kennis echter ook nodig om te werken aan motivatie en het geloof in eigen kunnen. Het onderstaande model illustreert de samenhang tussen denken en doen.

Het bevorderen van gezond financieel gedrag bestaat daarmee uit meerdere onderdelen, namelijk: weten, kunnen en handelen. Informatievoorziening en cursussen budgetbeheer moeten samengaan met ondersteuning die het doen-vermogen versterken. In dit kader adviseert de Wetenschappelijke Raad voor het Regeeringsbeleid om het beleid te toetsen aan de hoeveelheid doen-vermogen bij de doelgroep, om meer zicht te krijgen op de mentale belasting van mensen en om de keuzearchitectuur daarop aan te passen.⁶⁵

Veerkracht door welbevinden

Emoties als angst, woede en schaamte hebben een blikvernauwend effect. Het gezichtsveld en de mentale capaciteit worden beperkt om daarmee meer focus te kunnen hebben op de acute bedreiging. Iemand die veel last heeft van deze emoties, zal daardoor moeite hebben met het zien van oplossingen op de lange termijn.

Mensen die in armoede leven of schulden hebben en daar niet snel uitkomen, hebben met een vergelijkbaar mechanisme van het brein te maken. Inzichten uit de hersenwetenschap laten zien waarom: chronische stress door schulden en armoede, verandert de 'bedrading' van het brein van mensen. Dat beïnvloedt het geheugen negatief en maakt dat mensen geen overzicht kunnen krijgen en niet goed meer in staat zijn om doelgericht en probleemoplossend te handelen.⁶⁶

Omgekeerd hebben positieve emoties een verbredend effect. Door emoties als vreugde, dankbaarheid en liefde gebeurt het omgekeerde. Je blik verruimt en er ontstaat ruimte voor creativiteit, oplossingen, lerend vermogen en actiebereidheid.⁶⁷

Welbevinden en geluk kunnen dan ook een belangrijke rol spelen bij de aanpak van armoedeproblematiek en schulden. Door het welbevinden te vergroten, wordt iemands veerkracht vergroot. Dit helpt bij het versterken van het hierboven genoemde doen-vermogen en de verschillende vormen van kapitaal van mensen.

Bijlage 7

REALISATIETRAJECTEN

Per actie is een beschrijving van het realisatietraject opgenomen en een prijsindicatie. Daarbij staat E voor eenmalig en S voor structureel. Deze tabel beschrijft alleen de realisatie en bedragen die voortkomen uit de acties in de speerpunten. De totale kosten – inclusief de budgetten van de huidige Doe Mee Regeling – zijn opgenomen in hoofdstuk 10 Financiën.

MEEDOEN

Actie	Realisatietraject	Prijs
Verjaarscadeau	Samen met de computerregeling en de witgoedregeling kan deze worden toegevoegd aan de Noordwijkpas. Het verwachte gebruik voor het verjaarscadeau wordt ingeschat op € 9.000. Voor de toevoeging aan de Noordwijkpas is eenmalig budget nodig. Daarna structurele kosten voor de extra passen die in beheer komen.	€ 9.000 (S) € 5.000 (E) € 10.000 (S)
Breed kindpakket	Uitbesteding aan de Stichting Leergeld Leiden. Deze hebben aangegeven dat het gebruik geleidelijk zal groeien naarmate het netwerk uitgebreider wordt. Gerekend wordt met een gemiddelde bijdrage van € 175 per kind.	€ 60.000 (S)
Computerregeling voor volwassenen	Het benodigde budget voor de toevoeging van volwassenen als doelgroep wordt geschat op € 10.000.	€ 10.000 (S)
Vereenvoudigen regeling	Aanpassing beleidsregels Doe Mee Regeling. De verminderde werkzaamheden op de controle van aanvragen komen vrij voor een meer persoonlijke benadering.	-
Communicatie verbeteren	Er zal een communicatieplan worden opgesteld. De kosten zijn ter dekking van de proactieve communicatie en het gebruik van infographics.	€ 3.000 (S)
Pilot werkbonus	De pilot draaien vraagt ambtelijke inzet. Het beroep op de regeling zal toenemen door de mogelijkheid tot uitloop. Hoeveel dat is zal de pilot moeten uitwijzen. Gezien de beperkte schaal waarin de pilot kan plaatsvinden, kan deze vooralsnog binnen het huidige budget plaatsvinden.	-
Subtotaal		E = € 5.000 S = € 92.000

ONTWIKKELEN

Actie	Realisatietraject	Prijs
Bemiddeling naar werk of een zinvolle maatschappelijke bijdrage	De inspanning kan plaatsvinden binnen de huidige beleidscapaciteit van het team Maatschappij en valt binnen de opdracht van de betrokken organisaties.	-
Verminderen stigma mensen met een psychische beperking	Idem	-
Van werk naar werk	Idem	-
Laaggeletterdheid verminderen	Idem	-
Subtotaal		E = € - S = € -

RUIMTE EN GRIP

Actie	Realisatietraject	Prijs
Persoonlijke benadering	In het bedrijfsleven is veel ervaring aanwezig hoe een persoonlijke benadering de kwaliteit van de dienstverlening kan verhogen. We putten uit deze ervaring om deze te kunnen toepassen bij onze medewerkers. Dit kan de vorm krijgen van een training of coaching.	€ 2.000 (E)
Stress-sensitieve hulpverlening	In samenspraak met vrijwilligersorganisaties en maatschappelijke partners wordt een gezamenlijke training gezocht. De cursus Mobility mentoring is daarvoor één van de opties waar de ISD goede ervaringen mee heeft en die wordt aangeraden door het Amsterdams Kenniscentrum voor Maatschappelijke Innovatie.	€ 2.500 (E)
Stabilisatietrajecten	De huidige inzet van Kwadraad wordt verminderd. De reden daarvoor is dat ook Schuldhulpmaatjes en Humanitas op dit vlak actief zijn en dat er capaciteit beschikbaar is door het verminderen van de controle op de aanvragen.	€ 40.000 (S)
Toets op doen-vermogen	Bekeken zal worden – op basis van het rapport van de WRR – op welke wijze dit in de uitvoering kan worden geborgd.	-
Subtotaal		E = € 4.500 S = € 40.000

MET ELKAAR

Actie	Realisatietraject	Prijs
Klankbordgroep en ervaringsdeskundigen	Voor het werven en begeleiden van deze groep meedenkers kan naar een externe partner worden gezocht. Deze zal voor de inzet en onkosten een klein budget nodig hebben. Naar voorbeeld van de gemeente Utrecht kunnen deze personen tegen een vergoeding worden ingezet binnen de gemeentelijke organisatie. Training en begeleiding zal deels nodig zijn. Dit kan worden gestart als een pilot project waarna eerst een evaluatie volgt.	€ 2.000 (S) € 10.000 (E)
Vrijwilligers versterken	Naast de hierboven genoemde specifieke training voor stress-sensitieve hulpverlening, kan gedacht worden aan deskundigheidsbevordering voor belastinginvullers of een update van de aanpassingen in wet- en regelgeving.	€ 2.000 (S)
Met maatschappelijke partners	Het bevorderen van netwerkvorming en samenwerking kan binnen de bestaande ambtelijke capaciteit worden vormgegeven.	-
Brede aanpak	Idem	-
Subtotaal		E = € 10.000 S = € 4.000

Bijlage 8

NOORDWIJKPAS

Betaalkaart

De NoordwijkPas is een betaalkaart. Vergelijkbaar met een vvv-cadeaukaart of een Bol.com-kaart. Net als deze kaarten staat er tegoed op waarmee bij bepaalde aangesloten winkels en organisaties kan worden betaald.

Goede ervaringen met de Mantelzorgpas

De NoordwijkPas bouwt voort op onze ervaringen met de Mantelzorgpas in Noordwijk. Al sinds 2016 kunnen mantelzorgers hun jaarlijkse mantelzorgwaardering met hun Mantelzorgpas besteden. Ook kunnen zij met hun Mantelzorgpas gebruik maken van de Zorgpauze om even op adem te komen. De Mantelzorgpas gaat op in de NoordwijkPas.

Lokaal besteden

Op de NoordwijkPas zijn lokale winkels en ondernemers aangesloten. Dit is voor zowel de lokale middenstand als de inwoner prettig en vertrouwd.

Doelmatig

Het tegoed op een pas kan alleen worden besteed waarvoor het is toegekend. Een verjaardagscadeau voor kinderen kan dan ook alleen worden besteed in speelgoedwinkels. Een tegoed voor een computer alleen bij computerwinkels. Hiermee wordt gewaarborgd dat de ondersteuning op de juiste plek terecht komt. Wordt het tegoed niet uitgegeven, dan vloeit dit na verloop van tijd weer terug in de gemeentekas.

Keuze bij de inwoner

Met de NoordwijkPas in de hand kiest de inwoner zelf waar en wanneer deze zijn tegoed voor inzet binnen de mogelijkheden van het tegoed. Niet uitgegeven tegoed valt na een bepaalde periode terug aan de gemeente.

Automatiseren

Een passysteem maakt het mogelijk om snel en efficiënt grotere aantallen inwoners te bedienen. Na toekenning van een tegoed wordt een pas aangemaakt, het tegoed erop gezet en bij de aanvragen thuisbezorgd. Betalingen van aankopen verlopen via het systeem waarmee de inwoner en de gemeente papierwerk en declaraties worden bespaard.

Stigma vermijden

Uit de ervaringen met de Noordwijkse Mantelzorgpas blijkt dat inwoners deze goed waarderen.⁶⁸ Door de combinatie van mogelijkheden op de NoordwijkPas kan een stigmatiserende werking worden voorkomen. Door welzijnsactiviteiten, de ondersteuning van mantelzorgers en van minima op één pas onder te brengen, kan deze zonder stigma breed worden ingezet.

Bijlage 9

PARTICIPATIE

Bij de vorming van het beleid zijn de volgende stappen genomen om inwoners en organisatie te betrekken:

Enquête onder gebruikers

Er is een enquête uitgevoerd onder inwoners van de gemeente Noordwijk die in 2019 een voorziening hadden vanuit de Participatiewet, een bijstandsuitkering en/of gebruik hebben gemaakt van een van de beschikbare minimaregelingen. Dat zijn in totaal 940 huishoudens. De vragenlijsten zijn in juni 2020 verstuurd en inwoners hadden de mogelijkheid om deze online of op papier in te vullen.

In de vragenlijst staan de volgende thema's centraal:

- Kennis en gebruik van de (kind)regelingen;
- Effecten van de regelingen;
- Hulp en ondersteuning;
- Participatie;
- Sociale contacten;
- Welzijn en leefstijl.

Van de 940 huishoudens die zijn aangeschreven, hebben er 203 de vragenlijst ingevuld: een respons van 24%. Dat is net voldoende om betrouwbare uitspraken over de volledige doelgroep te kunnen doen (bij een 90% betrouwbaarheidsinterval). De resultaten hiervan zijn in hoofdstuk 3 'Wat is er bereikt' opgenomen.

Gesprekken met uitvoerende partners

Met Kwadraad, Stichting MEE, het Jeugd en Gezins-team, huisartsenpraktijk Celsius en VluchtelingenWerk hebben individuele gesprekken plaatsgevonden. Deze gesprekken hebben geholpen om het voorgaande beleid te evalueren en verbeteringen te vinden voor het nieuwe beleid.

Reacties partners op concept nota

De concept beleidsnota is verstuurd aan een groot aantal betrokken partijen (zie tabel hieronder in bijlage 10). Van 12 organisaties is een reactie ontvangen. De reacties zijn in deze nota verwerkt.

[Samen.noordwijk.nl](https://www.samen.noordwijk.nl)

Op het discussieplatform van de gemeente is het minimabeleid als project toegevoegd. Hierop kunnen geregistreerde gebruikers hun mening geven. 13 gebruikers hebben in totaal 24 reacties gegeven. Ondanks de relatief kleine deelname zijn de reacties en suggesties waardevol voor de ontwikkeling van het beleid. Het gaat wat ver om alle reacties samen te vatten en aan te geven wat daarop gebeurd is. U kunt de reacties raadplegen op het genoemde discussieplatform.

Bijlage 10

LIJST VAN BETROKKEN PARTIJEN

Organisaties	Categorieën
Stichting MEE	Huisartsen
VluchtelingenWerk	Scholen
Welzijn Noordwijk	Geloofsgemeenschappen
Jeugd en gezinsteam	Woningstichtingen
De Voedselbank	Ouderenbonden
Noordwijkse Ondernemersvereniging	Kringloopwinkels
Stichting Jeugd en Jongerenwerk Midden Holland	Wijkverenigingen
Adviesraad Sociaal Domein Noordwijk	
Kwadraad	
Bibliotheek Bollenstreek	
Noordwijk voor Iedereen	
ISD Bollenstreek	
De MareGroep	
Reuring	
Stichting Lumen	
ServicepuntWerk	
Humanitas	

Bijlage 11

BIJDRAGEN VANUIT ANDERE BELEIDSVELDEN

Dit minimabeleid richt zich op mensen die over beperkte financiële middelen kunnen beschikken. In diverse andere beleidsvelden richt de aandacht zich op het vergroten van de mogelijkheden van onze inwoners om uit de armoede te blijven. Dat begint bij de ontwikkeling van kinderen en eindigt bij het voorkomen van financieel misbruik van ouderen. Hieronder is per groep in de samenleving omschreven welk beleid wordt ingezet ter preventie van armoede.

Doelgroep	Bijdrage
Kinderen	<p>Preventief Jeugdbeleid</p> <p>De gemeente Noordwijk vindt het belangrijk om kinderen gezond, veilig en kansrijk te laten opgroeien. Dit doet de gemeente Noordwijk door uitvoering te geven aan preventief jeugdbeleid door te investeren in preventie, vroegsignalering en lichte vormen van ondersteuning.</p> <p>De uitvoering van het preventief jeugdbeleid wordt uitgevoerd door het Centrum van Jeugd en Gezin.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Het jeugdprogramma 'Kansrijke jeugd' is specifiek gericht op kwetsbare jeugd zoals kinderen in armoede, een scheiding, een andere afkomst of pesten. Het programma ondersteunt deze groep door hen aan te zetten tot deelname aan sport- en cultuur of vrijwilligerswerk.2. Het jeugdprogramma 'Jeugd groeit veilig op' is gericht op het vergroten van een veilige thuis-situatie, emoties daarover te bespreken en handvatten te geven om met de thuissituatie om te gaan.3. Het jeugdprogramma 'Jeugd groeit gezond op' is o.a. gericht op hulp bij sociale emotionele problematiek bij jeugdigen.
Jeugd en jongeren	<p>Jeugd Jongerenwerk biedt jongeren tussen de 12-23 jaar ter preventie van armoede groepsgerichte financiële voorlichting aan. Hierdoor leren ze jong omgaan met de waarde van geld, het uitgavenpatroon en de consequenties die schulden met zich meebrengen. Het aanbod bestaat onder andere uit:</p> <ul style="list-style-type: none">- groepsgerichte financiële voorlichting- gesprekken leerplicht over (mogelijke) schooluitval- training ben je er klaar voor (voorbereiding op 18+)- aansluiting bij project Koffie en Administratie van Welzijn Noordwijk (ervaringsdeskundigen koppelen aan jongeren met financiële problematiek)
Gezinnen	<p>Vroegsignalering:</p> <p>De kinderombudsman vraagt aandacht voor huisuitzetting bij gezinnen met kinderen. Dit heeft gevolgen voor hun sociale veiligheid en ontbinding van hun vertrouwde omgeving. Als financiële problemen in een vroeg stadium worden geconstateerd kunnen ze vaak sneller worden opgelost. Vroegsignalering van de woningstichting en gemeente wordt vanaf 1 januari 2021 gekoppeld aan die van zorgverzekeraars, water- en energieleveranciers. Noordwijk sluit aan bij het project vroeg erop af van de HLT en de ISD. Op termijn wordt het project ondergebracht bij de Voor Ieder 1. Ook ontstaat de mogelijkheid tot een bredere uitvraag, die niet enkel op financieel gebied, maar op meerdere gebieden kan plaatsvinden.</p>

Kwetsbare personen	<p>Gelukkig leven; welzijnsbeleid 2021-2024</p> <p>In dit beleid is een specifieke actielijn voor de ondersteuning van kwetsbare personen. De daar gehanteerde definitie van gedeprimeerden omvat voor een deel dezelfde doelgroep als het minimabeleid. Deze acties dragen bij aan de ontwikkeling van sociaal, psychologisch en maatschappelijk kapitaal. Ook de andere speerpunten uit de nota Gelukkig leven dragen bij aan de situatie van minima door hun welbevinden te versterken en mogelijkheden te bieden voor deelname aan de samenleving als vrijwilliger of bezoeker.</p>
Huurders	<p>Woonvisie 2020-2030</p> <p>In de Woonvisie ligt de nadruk op het toevoegen van de juiste woningen. Hieronder valt onder andere het realiseren van meer sociale woningen.</p> <p>Een andere pijler in de Woonvisie is 'Mogelijkheden voor prettig thuis wonen'. Hierbij ligt de prioriteit op het bijdragen aan een prettig thuis, door het toevoegen van toegankelijke en specifieke (beschutte) woonvormen voor ouderen en mensen met een zorgvraag (huur en koop) en aandacht voor betaalbaar, veilig en beschut wonen.</p>
Daklozen	<p>Het convenant en noodfonds voorkoming huisuitzetting</p> <p>Het convenant voorkoming huisuitzetting is een samenwerkingsverband tussen de Bollenstreekgemeenten en de uitvoering hiervan ligt bij de ISD. Het noodfonds is erop gericht om huurschulden zo veel mogelijk te beperken en huisuitzetting te voorkomen.</p> <p>Samenhangende crisisaanpak</p> <p>Voor complexe casuïstiek is er een gemeentelijke procesregisseur met mandaat aangesteld. Zij organiseert bij complexe casuïstiek de inzet van verschillende partners, o.a. de gebiedsteams van de Binnenvest in nauwe samenwerking met de teams van de Stichting Voorleider¹ in Noordwijk en Noordwijkerhout.</p>
Eenzamen	<p>In het actieprogramma Mensen hebben mensen nodig worden acties uitgezet om eenzaamheid te signaleren, sociale netwerken te versterken en ontmoeting te faciliteren. Het betreft veelal algemene voorzieningen die voor minima goed toegankelijk zijn.</p>
Ouderen	<p>De Rabobank Bollenstreek heeft het initiatief genomen om een samenwerkingsverband op te richten in de Bollenstreek om financieel misbruik van ouderen tegen te gaan.</p>

Bijlage 12

VAN GEORGANISEERD WANTROUWEN NAAR VERANTWOORD VERTROUWEN

In het hoofdstuk 5 Meedoen is de vereenvoudiging van de Doe Mee Regeling benoemd. We vereenvoedigen de procedures voor aanvraag en toekenning als volgt:

- Voor bijstandsgerechtigden wordt de aanvraag tot de minimaal benodigde gegevens en stukken teruggebracht en waar mogelijk proactief verstrekt.
- Voor andere aanvragers met een totaalbedrag onder de € 500,- is een mondeling gesprek en ondertekende verklaring van het inkomen voldoende.
- Voor andere aanvragers met een totaalbedrag boven de € 500,- wordt een lichte inkomenstoets uitgevoerd.
- Voor aanvragen van een computer of witgoed wordt het bedrag gehalveerd bij een eigen vermogen van € 3.000 of meer.

WIJ ZIJN TOT DEZE AANPASSINGEN GEKOMEN OP BASIS VAN DE VOLGENDE OVERWEGINGEN:

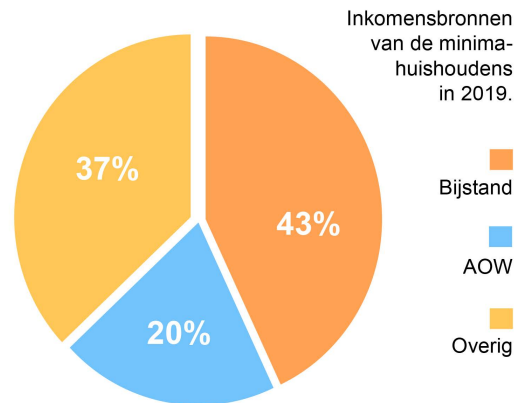
De gemeente weet al dat bijstandsgerechtigden voldoen aan de criteria.

43% van de minima – 399 in 2019 – heeft een bijstandsuitkering. Van deze mensen weten we op voorhand dat ze in aanmerking komen voor ondersteuning. Dat maakt het doel van een aanvraag en een verdere toets een overbodige formaliteit. Van minima is bekend dat het aanvragen van ondersteuning een obstakel kan zijn. Door schaamte, door onwetendheid over beschikbare regelingen of door problemen met taal. Het beleidsdoel om minima te ondersteunen kan daardoor het best bereikt worden door de ondersteuning proactief aan te bieden. Waar dat niet kan, volstaat een recente uitkeringsspecificatie of bevestiging van de ISD.

De huidige inkomens- en vermogenstoets is een te zwaar controlemiddel voor relatief kleine bedragen.

Analyse van de aanvragen over 2020 wijst uit dat de bulk van de aanvragen kleine bedragen betreft (zie grafiek 1 hieronder). Het doen van een inkomenstoets en een vermogenstoets is niet in proportie met het aangevraagde bedrag. Met een persoonlijk gesprek, een door

Inkomensbron

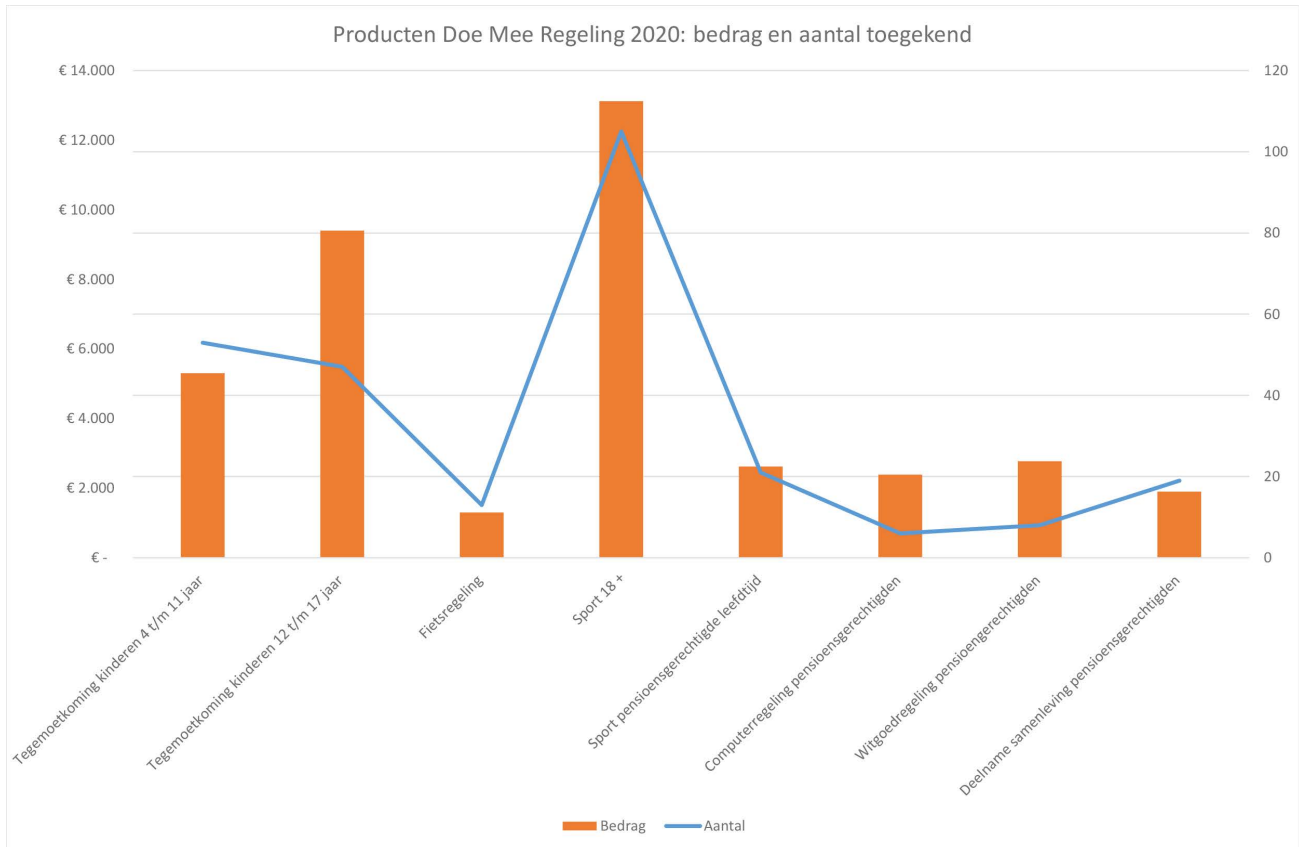
aanvrager ondertekende verklaring van het inkomen en steekproeven achteraf kan voldoende zekerheid over de rechtmatigheid worden verkregen.

Het risico op onrechtmatigheid wordt verder verkleind door de verstrekking te wijzigen.

De verstrekking van de sportieve en culturele activiteiten voor zowel kinderen als volwassen en senioren verloopt via een fonds. Daarbij maakt het fonds het geld over naar de vereniging of winkel. Het brede kindpakket (met o.a. de tegemoetkoming schoolkosten en fietsregeling) gaat via de Stichting Leergeld lopen waarvoor hetzelfde geldt. De overige ondersteuning – met uitzondering van de deelname aan de samenleving voor senioren – kan via de NoordwijkPas zo worden ingeregeld dat deze alleen voor de daadwerkelijke bestemming wordt uitgegeven.

Uit de ervaringen in de afgelopen jaren blijkt dat de risico's beperkt zijn

Een bestudering van de aanvragen in de afgelopen jaren wijst uit dat het aantal afwijzingen relatief beperkt is. Dit was 6% van het totale aantal aanvragen in 2018, 4% in 2019 en 3% in 2020. De meest voorkomende redenen voor afwijzing zijn: te veel inkomen, niet zelfstandig wonen en niet 1 jaar in Noordwijk wonen. Sporadisch is er sprake van te veel spaargeld of ontbrekende gegevens. De voorgestelde lichtere toets (verificatie uitkering, een persoonlijk gesprek, verklaring inkomen en steekproef) dekt dit toch al beperkte risico voldoende af. Uit de steekproef op de verstrekking zijn slechts in 2 gevallen twijfels over de juiste besteding. De verstrekking via fondsen, de stichting leergeld en de NoordwijkPas voorkomen onjuiste besteding verder.

Grafiek 1: Producten Doe Mee Regeling 2020: bedrag en aantal toegekend

Een hogere eigen bijdrage is gerechtvaardigd bij de aanwezigheid van eigen vermogen.

Bij de computerregeling en de witgoedregeling voor senioren wordt € 400,- vanuit de Doe Mee Regeling verstrekt. Omdat iedereen moet sparen voor dit soort grotere uitgaven is een eigen bijdrage bij deze regelingen redelijk. Bij € 3.000 of meer eigen vermogen wordt de vergoeding beperkt tot € 200,-.

Vereenvoudig biedt ruimte voor een meer persoonlijke benadering

Minder papierwerk en controle schept ruimte om een meer persoonlijke benadering toe te passen. Bij deze benadering wordt met de aanvrager gekeken naar diens verdere situatie en mogelijke oplossingen. Dit versterkt de integrale benadering van de problematiek.

Noten

- 1 De beleidsnota "Minima doen mee (2016-2019)" is door de raad van toepassing verklaard op de nieuwe gemeente totdat het minimabeleid vernieuwd is.
- 2 Coalitieakkoord "Betrokken, helder en daadkrachtig (2019-2022)" p. 13.
- 3 mijntoekomst.noordwijk.nl/wp-content/uploads/2020/09/01-Omgevingsvisie-Noordwijk_2.pdf p. 44-46.
- 4 In bijlage 11 is een overzicht opgenomen van de bijdragen vanuit andere beleidsvelden aan de positie van de minima. Met name het welzijnsbeleid 'Gelukkig leven 2021-2024' is complementair aan deze nota.
- 5 SCP, Armoede in kaart, 2019. digitaal.scp.nl/armoedeinkaart2019/waar-wonen-de-armen-in-nederland/
- 6 CBS, Armoedemonitor, www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/cbs-urban-data-centers/arbeid-en-inkomen/armoedemonitor.
- 7 SCP en CPB, Kansrijk Armoedebeluid, 2020. www.scp.nl/publicaties/publicaties/2020/06/18/kansrijk-armoedebeluid
- 8 NIBUD, Rapport Analyse vijf jaar armoedebeluid in tachtig gemeenten 2020. www.nibud.nl/beroepsmatig/rapport-analyse-vijf-jaar-armoedebeluid-in-tachtig-gemeenten/
- 9 Movisie is een landelijk kennisinstituut voor een samenhangende aanpak van sociale vraagstukken. Zie voor het dossier: www.movisie.nl/publicatie/wat-werkt-aan-pak-armoede-schulden.
- 10 Sociaal Cultureel Planbureau, Armoede in kaart 2019, digitaal.scp.nl/armoedeinkaart2019/wat-is-armoede/
Naast deze definitie wordt die van het CBS veelvuldig gebruikt in onderzoeken. Deze luidt: "Een huishouden beschikt over onvoldoende middelen om een bepaald minimaal consumptieniveau te kunnen bereiken." Voor de afbakening van armoede gebruikt het CBS de lage-inkomensgrens. Naast het inkomen worden aanvullende indicatoren gebruikt om de kans op armoede te beschrijven. Het betreft de verblijfsduur onder de inkomensgrens, de vermogenspositie, de omvang van de vaste lasten en het oordeel over de eigen financiële positie.
- 11 Sendhil Mullainathan en Eldar Shafir, Schaarste. Hoe gebrek aan tijd en geld ons gedrag bepalen. Amsterdam: Maving Publishing, 2013.
- 12 Uit sommige onderzoeken blijkt dat de oplossing van schuldenproblemen de inzet van jeugdhulp kan beperken. De kern van de gevonden oplossingen ligt vaak in financiën. Schuldenproblematiek heeft namelijk bij uitstek grote gevolgen waardoor ook jeugdhulp-kosten sterk op kunnen lopen: als een gezin op straat staat, levert dit naast een schrijnende situatie vrijwel altijd ook hoge kosten op. Zie: Andersson Elffers Felix, Stelsel in groei; een onderzoek naar de financiële tekorten in de jeugdzorg (december 2020) p 24.
- 13 www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/armoedebestrijding/armoede-verminderen en www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/armoedebestrijding/documenten/kamerstukken/2019/12/19/toezegging-afb-over-de-reductiedoelstelling-kinderarmoede.
- 14 Zie voor een nadere beschrijving: www.isdbollenstreek.nl/Bijzondere_bijstand
- 15 Zie voor meer informatie: www.isdbollenstreek.nl/Schulden.
- 16 Zie voor een omschrijving van de verschillende soorten ondersteuning in de regeling: www.noordwijk.nl/Inwoners_ondernemers/Zorg_werk_en_inkomen/Werk_en_inkomen/Doe_mee_regelingen.
- 17 Zie voor meer informatie: website gemeente Noodfonds.
- 18 www.belastingenbollenstreek.nl/Producten_en_diensten/Kwijtschelding.
- 19 Armoedemonitor 2019, inkomenseffectrapportage en enquête gemeente Noordwijk, p. 7-9.
- 20 Met de komst van de Participatiewet is verplicht afscheid genomen van alle categoriale bijzondere bijstandsregelingen die door de ISD werden uitgevoerd. In dezelfde periode vervielen de regelingen WTCG (Wet tegemoetkoming chronische ziekten en gehandicapten) en de compensatieregeling eigen bijdragen via het CIJZ.
- 21 Het betreft hier het beleid van de voormalige gemeente Noordwijk. In de voormalige gemeente Noordwijkerhout was ervoor gekozen om naast de voorzieningen die via de Intergemeentelijke Sociale Dienst beschikbaar zijn voor minima, geen apart beleid te voeren.
- 22 KWIZ, Armoedemonitor 2019, inkomenseffectrapportage en enquête gemeente Noordwijk; Onderzoek naar de omvang en samenstelling van de doelgroepen voor het gemeentelijke armoedebeluid en het gebruik van inkomensondersteunende regelingen in de gemeente Noordwijk, oktober 2020.
- 23 KWIZ, Armoedemonitor 2019, inkomenseffect rapportage en enquête gemeente Noordwijk, hoofdstuk Samenvatting, vergelijking 2014, pagina 7.
- 24 Algemene Ouderdomswet, het basispensioen van Nederland. Zie verder www.svb.nl/nl/aow/.
- 25 In economische termen spreekt men wel van menselijk kapitaal. Kapitaal is bezit dat gebruikt wordt om een inkomen te verwerven. Net als bedrijven beschikken mensen zelf ook over kapitaal. Dat zijn bijvoorbeeld hun vaardigheden, competenties en creativiteit. Zie ook: nl.wikipedia.org/wiki/Menselijk_kapitaal.
- 26 Movisie, Wat werkt bij de aanpak van armoede en schulden, p. 33-36. Zie ook Van Regenmortel, Empowerment en Maatzorg. Een krachtgerichte psychologische kijk op armoede, 2002.
- 27 Deze conclusie komen we in iets andere formuleringen ook tegen in de evaluatie van de decentralisaties door het Sociaal Cultureel Planbureau. Daarin geeft het SCP aan dat het Rijk diens verwachtingen ten aanzien van de zelfredzaamheid en eigen kracht van mensen moet bijstellen. Zie het eerder geciteerde rapport Sociaal Domein op Koers p. 14-15.
- 28 WWR, Weten is nog geen doen; een realistisch perspectief op redzaamheid, 2017. De samenvatting van dit onderzoek bevat een nadere toelichting op zowel de onderzoeksresultaten als methoden om dit in beleid te verwerken.
- 29 In de nota Gelukkig leven; welzijnsbeleid 2021-2024, in het hoofdstuk Gelukkig oud worden en in de bijlage 3 Positieve psychologie is dit nader beschreven. Zie ook: positievepsychologie.nl/positieve-emoeties/
- 30 Vanwege deze relatie richt het Rijkbeleid voor volksgezondheid ([Breed op de agenda](https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/breed-op-de-agenda)) zich specifiek op mensen met een lage sociaal-economische status. Zie verder ook: [Loketgezondleven.nl; Feiten en cijfers over de relatie tussen armoede en gezondheid](https://loketgezondleven.nl/Feiten_en_cijfers_over_de_relatie_tussen_armoede_en_gezondheid).
- 31 Steenhuis en Overtoom, Positieve leefstijl verandering, Wat elke professional moet weten over leefstijl en gedragsverandering (2019) p. 33-36.
- 32 Uit de beleidsnota's van de buurgemeenten blijkt dat zij dit ook tegenkomen.
- 33 De organisaties waarvan wij een reactie hebben ontvangen zijn Kwadraad, MEE, Vluchtelingenwerk, Huisartsenpraktijk Celcius en het Jeugd- en Gezinsteam.
- 34 De oplettende lezer herkent in deze 4 speerpunten een duidelijke overeenkomst met de 4 soorten menselijk kapitaal van Movisie. Wij vinden het echter belangrijk om zo eenvoudig mogelijke taal te gebruiken en hebben om die reden voor andere benamingen gekozen.
- 35 Zie voor meer informatie over het voorzieningenpakket, [Jaarverslag Stichting Leergeld Leiden](https://jaarverslag.stichtingleergeldleiden.nl), pagina 8.

36 Als criterium voor toekenning geldt dat het inkomen lager moet zijn dan 120% van het wettelijk sociaal minimum.

37 Vanwege de privacy wetgeving wordt nog nader uitgewerkt op welke wijze dit kan worden georganiseerd. Dit geldt zowel voor gemeentelijke regelingen (zoals de kwijtschelding van belastingen) als minimaregelingen via de ISD Bollenstreek.

38 Vanuit dit principe zijn de Rijksoverheid en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten de strijd aangegaan met de veelvoud aan regels, procedures en indieningsvereisten in Nederland. Dit is onder meer toegepast in het programma "Subsidie zonder moeite". In dit programma hebben gemeenten hun Subsidieverordeningen dusdanig vereenvoudigd dat de administratieve lasten voor verenigingen en de bestuurlijke lasten voor gemeenten aanzienlijk zijn teruggebracht.

39 In de inkomenseffectrapportage van onderzoeksbureau KWIZ is berekend hoe toeslagen en het gebruik van gemeentelijke minimaregelingen van invloed zijn op het inkomen. Zie hoofdstuk 5 vanaf pagina 31. Belangrijkste conclusies daarbij zijn dat de toeslagen vanuit het Rijk het grootste effect hebben op het inkomen, dat gemeentelijke bijdragen wel meer ruimte kunnen geven, dat werken vanuit de bijstand het inkomen doet toenemen, maar dat een gezin met 2 kinderen op 130% van het wettelijk sociaal minimum erop achteruit gaat (tabel pagina 35).

40 De ISD is in het kader van de contourennota 2020 het project Mee Doen gestart. Dit project kan worden verbonden met de inzet van een jobhunter bij het ServicepuntWerk en het project Sportief voor Werk.

41 De andere gemeenten in de arbeidsmarktregio Holland Rijnland, het Werkgeversdienstverlening, het UWV, vakbonden en onderwijsinstellingen.

42 De kans om ten minste één jaar onder de armoedegrens te leven, is onder laaggeletterden ruim twee keer zo groot als onder niet-laaggeletterden. Laaggeletterden zijn ruim twee keer zo vaak langdurig arm als niet-laaggeletterden. Bovendien stelt de Nationale ombudsman dat de kwetsbare groep laaggeletterden moeilijk op eigen kracht de weg naar schuldhulpverlening weet te vinden.

43 hollandrijnland.nl/maatschap-pij-en-jeugd/laaggeletterdheid/

44 Zie voor een breder perspectief op deze materie Noreena Hertz, *The lonely century; coming together in a world that's pulling apart*, 2020.

45 De medewerker zou hierbij ook op welzijnslocaties aanwezig kunnen zijn

(outreaching benadering).

46 Dit kan ook letterlijk een prettige en veilige omgeving zijn waar mensen kunnen binnenlopen. Deze toepassing wordt meegenomen bij de actie ten aanzien van de buurthuizen uit het welzijnsbeleid Gelukkig Leven.

47 Dit sluit aan op de actie 'regieversterkende hulpverleners' die vanuit het welzijnsbeleid wordt opgezet. De ISD Bollenstreek heeft reeds ervaring met de training van diens medewerkers schulddienstverlening in 'mobility mentoring'.

48 Movisie, Wat werkt bij de aanpak van armoede en schulden, 2020 p. 34.

49 Voorbeelden hiervan zijn de begeleiding door het algemeen maatschappelijk werk (Kwadraad) en de vrijwilligers van de schuldhulpmaatjes en Humanitas Thuisadministratie.

50 Eind 2019 gaf de Voedselbank 44 pakketten per week uit waarmee 88 personen werden geholpen, waaronder 27 kinderen in de leeftijd van 1 tot 18 jaar. De gemeente biedt de Voedselbank tot 2023 de locatie van het DPO gebouw. De Voedselbank wordt gedragen door een groep gemotiveerde vrijwilligers.

51 Te denken valt hierbij aan de locaties van Reuring en Sportief voor Werk. Ook vanuit de teams van Voor Ieder 1 kunnen stabilisatietrajecten worden ingezet.

52 De ISD Bollenstreek heeft goede ervaringen met de toepassing van de tool Mesis. Dit is een screeningsinstrument voor schuldhulpverlening en beschermingsbewind. Aan de hand van vragenlijsten wordt een beeld gevormd van het gedrag, de motivatie en de vaardigheden van de persoon. Hierdoor kan gericht aan de slag worden gegaan met een bij de persoon passend plan.

53 In het bijzonder vermeldingswaardig is de nationale alliantie tegen kinderarmoede. De Alliantie Kinderarmoede bundelt de krachten van meer dan 250 publieke en private organisaties om te bereiken dat in 2030 geen enkel kind meer de dupe is van armoede. Noordwijk is als gemeente aangesloten bij deze alliantie en volgt de ontwikkeling van kennis en interventies.

54 Zie bijlage 10 voor een lijst van betrokken organisaties.

55 Zie Tijdelijk Werkgroep Sociale Impact van het Coronavirus, *Verslag Werkgroep Sociale Impact van de Coronacrisis* (2020) en SCP, Sociaal Domein op koers; verwachtingen en resultaten van vijf jaar decentraal beleid (november 2020) p.17-19.

56 Centraal Planbureau, *Novemberraming: economische vooruitzichten 2021* (november 2020).

57 www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-financiële-regelingen/overzicht-financiële-regelingen.

58 Nieuwsberichten UWV *Eind 2020 stijgt WW met 9 duizend uitkeringen* en *In 2021 terugval banen tot niveau 2018*.

59 www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2021/02/12/kabinet-stelt-200-miljoen-euro-beschikbaar-voor-welzijn-in-coronatijd. Het Rijk heeft vooralsnog niet duidelijk gemaakt hoe de verdeelsleutel over de gemeenten er precies uit komt te zien noch per wanneer deze steun beschikbaar komt.

60 Financiële problemen 2018 - Nibud - Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting.

61 Samenwerkingsverband Brede Scholendenaanpak | Voor professionals | Kom jij eruit? (komuitjeschuld.nl).

62 Vroeg Eropaf - ISD Bollenstreek

63 *Mobility Mentoring® | voor Nederland door Platform 31*.

64 Movisie, Wat werkt bij de aanpak van armoede en schulden, p. 33-36. Zie ook Van Regenmortel, Empowerment en Maatzorg. Een krachtgerichte psychologische kijk op armoede, 2002.

65 WWR, Weten is nog geen doen; een realistisch perspectief op redzaamheid, 2017. De *Samenvatting* van dit onderzoek bevat een nadere toelichting op zowel de onderzoeksresultaten als methoden om dit in beleid te verwerken.

66 Dit mechanisme van ons brein is op de kaart gezet in 2013 door het boek 'Schaarste' van de Princeton psycholoog Eldar Sharif en Harvard-econoom Sendhil Mullainathan. Zij lieten daarin zien hoe gebrek aan geld, tijd of calorieën het gedrag van mensen bepaalt en zelfs hun IQ negatief beïnvloedt. Schaarste neemt zodanig bezit van iemands denken, dat minder ruimte overblijft om aan andere dingen te denken.

67 In de nota Gelukkig leven; welzijnsbeleid 2021-2024, in het hoofdstuk Gelukkig oud worden en in de bijlage 3 Positieve psychologie is dit nader beschreven. Zie ook: positievepsychologie.nl/positieve-emoties/.

68 In 2019 is een onderzoek uitgevoerd naar de Mantelzorgondersteuning. Uit de representatieve enquête resultaten kwam 8,5 als rapportcijfers van de Mantelzorgpas. Zie ingekomen stukken gemeenteraad, *raadsvoorstel harmonisering mantelzorgondersteuning*, 18 oktober 2019.